

**ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ
«ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙ»
ΓΙΩΡΓΟ - ΓΙΑΝΝΟΥ**

Κείμενα - Φωτογραφίες: Γεώργιος Γιάννος

Επιμέλεια ύλης - Δακτυλογράφηση: Χαράλαμπος Δράκος

ΤΟ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ

ΜΟΥΣΕΙΟ

«ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙ»

Κείμενα - Φωτογραφίες: Γεώργιος Γιάννος

Επιμέλεια ύλης - Δακτυλογράφηση: Χαράλαμπος Δράκος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στην κωμόπολη του Θεσπρωτικού, έδρα του ομώνυμου Δήμου, στο νομό Πρέβεζας, υπάρχει ένα λαογραφικό μουσείο. Το μουσείο αυτό το δημιούργησε ο Γιώργο-Γιάννος. Συνέλεξε όσα παλιά αντικείμενα μπορούσε, τα συντήρησε ο ίδιος, τα ταξινόμησε σε ενότητες και τα στέγασε στο επίσης παλαιό αρχοντικό των προγόνων του. Έτσι το μουσείο στεγάζεται σήμερα σε ένα διώροφο πέτρινο κτίριο και στους δύο ορόφους του. Το κτίριο αυτό είναι κατασκευής του 1860, κτισμένο από τον προσπάππο του ιδρυτή του μουσείου, από τον ιερέα Ιωάννη Γιώτη ή Παπαγιάννη.

Το παραδοσιακό αυτό πέτρινο σπίτι με τη θολωτή καμάρα του στον κάτω όροφο, την παλιά του πέτρινη σκάλα που μας ανεβάζει στον πάνω όροφο, την αυλή του με την στέρνα στη μέση, τον παλιό του σπιτικό φούρνο όπου η κάθε οικογένεια έψηνε το ψωμί της, προδιαθέτει τον επισκέπτη και του θυμίζει ότι περνώντας το κατώφλι της εισόδου του περνάει σε μια άλλη εποχή.

Το κτίριο λοιπόν του μουσείου δένει αρμονικά με τα αντικείμενα που φιλοξενεί.

Στον κάτω όροφο εκτίθενται όλα τα εργαλεία από τα παραδοσιακά επαγγέλματα όπως: του γεωργού, του κτηνοτρόφου, του μαραγκού, του τσαγκάρη, του σιδερά, του μελισσοκόμου και τόσων άλλων.

Στον πάνω όροφο εκτίθενται όλα τα είδη του νοικοκυριού (είδη οικιακής χρήσης), τα προσωπικά αντικείμενα των μελών της οικογένειας, στολές κλπ.

Όλα, λοιπόν, τα παραπάνω αντικείμενα αλλά και τόσα άλλα, τα βλέπουμε σε αυτό το λαογραφικό μουσείο και αν μη τι άλλο διατηρούν και παρουσιάζουν ζωντανή όλη την ζωή των προγόνων μας. Αυτός είναι ο λόγος που το λαογραφικό αυτό μουσείο δεν είναι απλά ένα μουσείο αναφοράς σε παλιά αντικείμενα, στείρα περιγραφή και έκθεσή των, αλλά αναβιώνει με πολλούς τρόπους την ζωή των προγόνων μας. Το πλήθος των αντικειμένων του δείχνει ένα αληθινό θησαυρό λαογραφίας και ιστορίας. Είναι ένας ποταμός μνήμης, μιας μνήμης που δεν πέρασε και χάθηκε, όπως άλλες, αλλά που μένει βαθιά χαραγμένη μέσα μας και αναβιώνει χάρη στην πολύτιμη αυτή συλλογή.

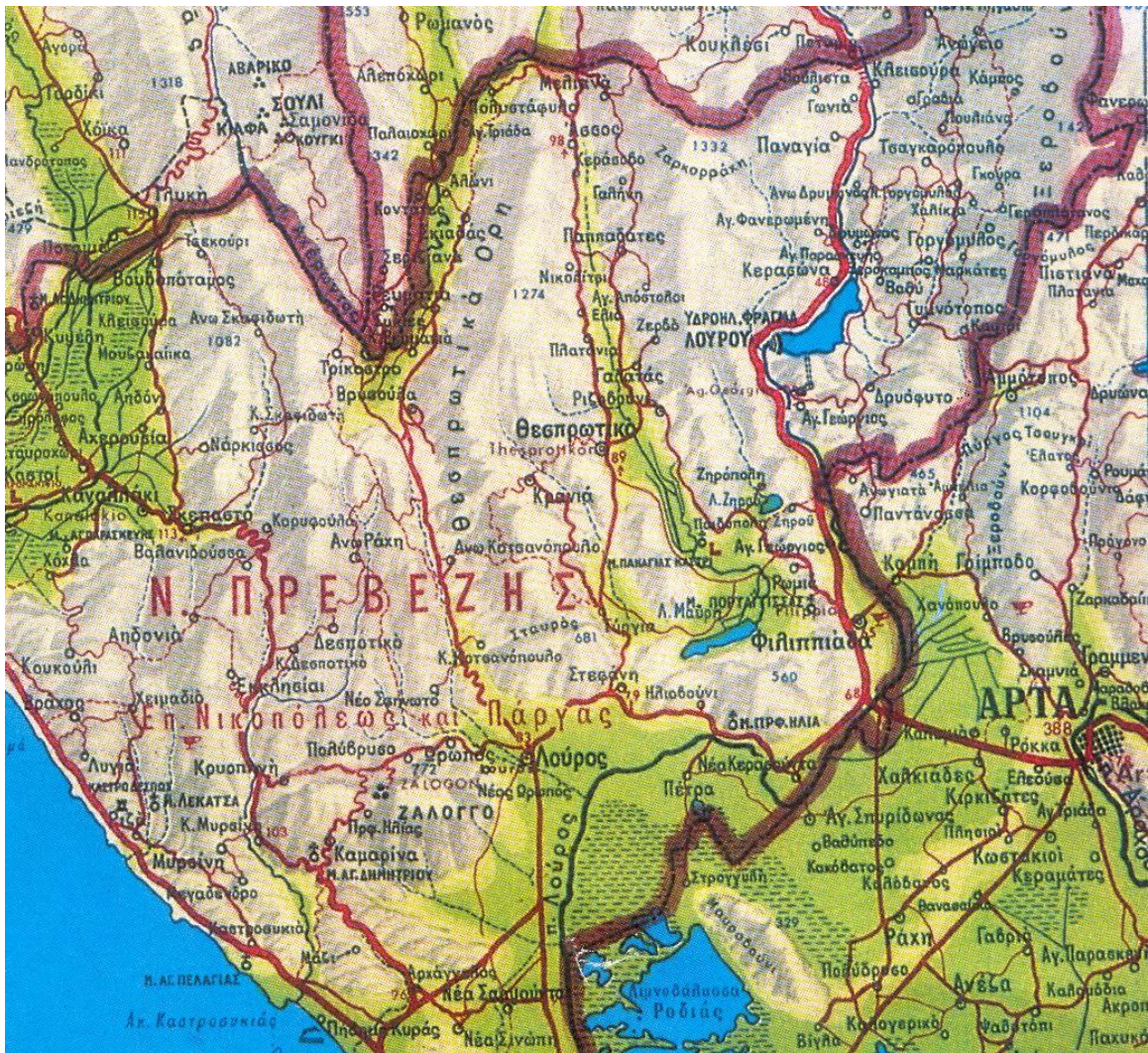
Το μουσείο αυτό έρχεται να μας διδάξει την ιστορία μας, έρχεται να μας θυμίσει τις ρίζες μας. Γι' αυτό έχει και λαογραφική, αλλά και ιστορική αξία, ιδιαίτερα, για τους κατοίκους της περιοχής Λάκκας Σουλίου.

Το Λαογραφικό Μουσείο της «Λάκκας Σούλι» στεγάζεται σε ένα παλιό πέτρινο αρχοντικό του 1858 στην συνοικία «Ακραίος» του Δ.Δ. Θεσπρωτικού του ομώνυμου Δήμου. Βρίσκεται απέναντι από τον ενοριακό ναό του αγίου Γεωργίου.

Είναι ένα επιβλητικό και ευρύχωρο κτίριο με αρκετούς χώρους, ένα σωστό αρχοντικό παλιό σπίτι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ιστορικό Σούλι βρίσκεται βορειοδυτικά της Λάκκας Σούλι του Δήμου Θεσπρωτικού.

Στο χάρτη διακρίνεται η περιοχή «Λάκκα Σούλι» με έδρα το Θεσπρωτικό όπου και το μουσείο μας. Το Θεσπρωτικό είναι η έδρα ομώνυμου Δήμου στο βόρειο μέρος του νομού Πρέβεζας.

Η ΛΑΚΚΑ ΣΟΥΛΙ

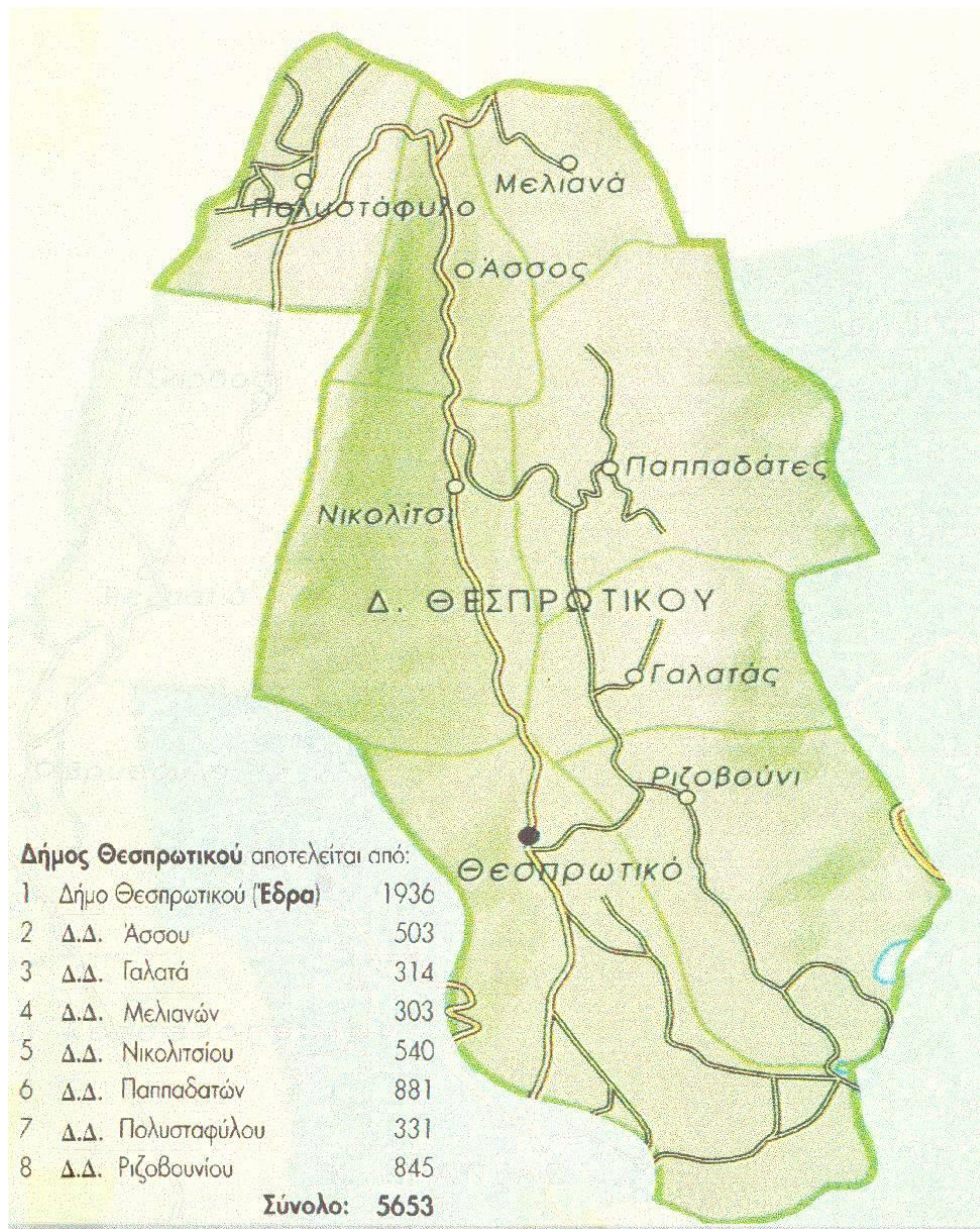
Στο ΒΑ τμήμα του Νομού της Πρέβεζας και σε πολύ κοντινή απόσταση από το Ιστορικό Σούλι, έχει φωλιάσει από τα παλιά χρόνια, μέσα σε μια μακρόστενη κοιλάδα, ένα συγκρότημα δέκα χωριών, γνωστών με το όνομα της Κάτω-Λάκκας Σούλι. Συνηθέστερα, λέγονται από τους ντόπιους «Χωριά της Λάκκας» ή «Χωριά της Λάκκας Λελόβου», δηλ. του σημερινού Θεσπρωτικού που είναι το μεγαλύτερο απ' όλα μεταξύ τους.

Η κοιλάδα, ή Λάκκα όπως αλλιώς λέγεται, σχηματίζεται ανάμεσα από δύο ψηλές βουνοσειρές, παραφυάδες της Ολύτσικας, το Μπαλντανέσι, από Δυτικά, και το βουνό Παπαδατών και Ριζοβουνίου, από Ανατολικά. Οι δύο αυτές βουνοσειρές, ξεκινώντας από τον αυχένα (Διάσελο) της Μπογόρτσας, που τα συνδέει σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, κατεβαίνουν απ' το Βοριά προς το Νότο, σαν δύο τεράστιοι μαντρότοιχοι, παράλληλοι σχεδόν μεταξύ τους, σχηματίζοντας ανάμεσά τους μακρόστενη κοιλάδα μήκους 20 περίπου χ.λ.μ. Στενή στην αρχή, πλαταίνει ολοένα κατεβαίνοντας και στα μισά της μήκους της φτάνει σε πλάτος 4 περίπου χ.λ.μ. Κατόπι, σ' αυτό ακριβώς το σημείο και στο κέντρο της ένα σύμπλεγμα διαδοχικών βουνολόφων με πρώτον τα Ροζιανά, διχάζει την κοιλάδα δημιουργώντας νοτιότερα, δεξιά και αριστερά, δύο ευρύχωρα λεκανοπέδια, την Μαυρή, ανατολικά, και το Μπανάσι, δυτικά. Στη νότια πλευρά τους κλείνονται και τα δύο, αντίστοιχα, από τα βουνά Λιοβούνια και Ράντο (Βαλαωρίτη). Τα τελευταία αυτά, καθώς πλησιάζουν να σμίξουν στα νότια του Μπανασιού, κόβονται απότομα, θαρρείς σαν από σοφή σκοπιμότητα της φύσης, κι αφήνουν ανάμεσά τους μια στενωπή και ομαλότατη διάβαση με πλάτος 50-100 μέτρα και μήκος ένα περίπου χιλιόμετρο. Λέγεται Στενό του Καντζά από το όνομα, του χωριού Καντζά (σημ. Στεφάνη) που βρίσκεται στην έξοδό του. Από εκεί περνάει ο μεγάλος αυτοκινητόδρομος Πρέβεζας-Ιωαννίνων – και Άρτας στον οποίο και καταλήγει, ο αυτοκινητόδρομος που κατεβαίνει από τα χωριά της Λάκκας και τα συνδέει με τον έξω κόσμο.

Αυτή είναι η κοιλάδα της Λάκκας ή Λάκκα όπως λέγεται μονολεκτικά. Κρυμμένη πίσω από το τείχος των βουνών, που την περιστοιχίζουν, είναι από μακριά όχι μόνο αθέατη αλλά και ανύποπτη η ύπαρξή της στους περαστικούς απέξω της.

Είναι δύσκολο να φανταστεί ένας ξένος πως πίσω από τα ατέλειωτα αυτά ξεροβούνια κρύβεται μια τόσο μεγάλη, τόσο όμορφη και γόνιμη κοιλάδα, μια αληθινή όαση.

Από το βιβλίο του Νίκου Παπαβασιλείου
«ΜΝΗΜΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΛΕΛΟΒΑ»

Χάρτης του νέου Δήμου Θεσπρωτικού.

Βρίσκεται στο βόρειο μέρος του νομού Πρέβεζας. Διακρίνεται το Θεσπρωτικό με τα γύρω χωριά που υπάγονται στο Δήμο Θεσπρωτικού.

Λέλοβα, το σημερινό Θεσπρωτικό.

Η παλιά κωμόπολη είναι χτισμένη στην ανατολική πλαγιά των Θεσπρωτικών ορέων (Κακή Ράχη). Τα νέα σπίτια της χτίζονται κυρίως στο πεδινό μέρος. Στο βάθος, το όμορφο δάσος με τα πεύκα και τα κυπαρίσσια, στολίδι της περιοχής.

ΛΕΛΟΒΑ, ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟ.

Το Θεσπρωτικό είναι χτισμένο στους πρόποδες του βουνού Κακή Ράχη, που σήμερα είναι σκεπασμένο από ένα καταπράσινο πευκοδάσος. Ο οικισμός του χωριού εκτείνεται από Νότο προς Βορρά σε μήκος 4 χιλιομέτρων και σε πλάτος περίπου 1 χλμ.

Μπροστά του και ανατολικά απλώνεται ο μεγάλος κάμπος του Θεσπρωτικού, που τον διασχίζει ο ξεροπόταμος «Άμπουλας».

Το Θεσπρωτικό απέχει 35 χ.λ.μ. από την Πρέβεζα, είναι το κεντρικότερο χωριό της Λάκκας Σούλι και η έδρα του ομώνυμου Δήμου.

Ο μεγαλοπρεπής Ναός «Παναγία η Λαμποβίτισσα» ή αλλιώς «Παναγία η Δεξιοχέρα», είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Λάκκας, τρίκλιτη θολωτή Βασιλική με τρούλο του έτους 1794.

Το πρώτο όνομα το πήρε από τη θέση αυτή που άλλοτε υπήρχε εκεί ένας Καθεδρικός ναός ομώνυμου Μοναστηριού που χρονολογείται το 1429. Ήταν αφιερωμένος στο «Γενέσιον της Θεοτόκου». Το δεύτερο όνομα έλαβε από την τοιχογραφία που υπάρχει εξωτερικά και πάνω από την πόρτα του κυρίως ναού, που εικονίζει την Θεοτόκο Βρεφοκρατούσα δεξιά.

Στο μεγάλο προαύλιο και δυτικά της Εκκλησίας υπάρχει το επιβλητικό καμπαναριό με τις τρεις καμπάνες.

Στον ίδιο χώρο είναι και το παλιό πέτρινο Σχολαρχείο κτισμένο από το 1858. Σήμερα εκεί στεγάζεται ο Συνεταιρισμός Γυναικών «Λάκκας Σούλι» που παράγει και διαθέτει παραδοσιακά (και χωρίς συντηρητικά) γλυκά και άλλα είδη.

Ακόμη πιο δυτικά από το προαύλιο της Εκκλησίας υπάρχουν οι δύο πλακόστρωτοι χοροστάτες στην πλατεία του Μεσοχωριού. Εκεί γίνονται διάφορες εκδηλώσεις και ιδιαίτερα ο χορός της Λαμπρής.

Νότια υπάρχει το τριώροφο, πέτρινο Δημοτικό Σχολείο, ένα αριστούργημα αρχιτεκτονικής κατασκευής που τραβάει την προσοχή κάθε επισκέπτη.

Στον κάτω Μαχαλά «Ακραίος» βρίσκεται ο άλλος ενοριακός Ναός του Αγίου Γεωργίου, κτίσμα του 18^{ου} αιώνα.

Υπάρχουν επίσης και πέντε (5) παλιά εξωκκλήσια: ο άγιος Κωνσταντίνος και Ελένη, η αγία Αικατερίνη, η Αγία Τριάδα, ο άγιος Αθανάσιος και ο άγιος Δημήτριος.

Κοντά στον οικισμό και μέσα στον κάμπο διατηρούνται ακόμη μερικά πηγάδια από τα οποία υδρεύονταν παλιά τα Λέλοβα.

Σε διάφορα σημεία του χωριού διατηρήθηκαν σημαντικά παλιά πέτρινα σπίτια με τα μεγάλα αλώνια του 18^{ου} αιώνα. Σ' ένα από τα παλιά πέτρινα σπίτια, του ιερέα Ιωάννη Γιώτη (που πήρε το επίθετο Παπαγιάννης) στεγάζεται το Λαογραφικό Μουσείο «ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙ» που ίδρυσε ο Γεώργιος Γιάννος.

Σήμερα το Θεσπρωτικό και όλα τα χωριά της γύρω περιοχής της Λάκκας συνδέονται με αυτοκινητοδρόμους. Το Θεσπρωτικό έχει πλούσια αγορά με καταστήματα όλων των ειδών. Λειτουργούν δύο Δημοτικά Σχολεία, Γυμνάσιο και Λύκειο, δύο Νηπιαγωγεία και Παιδικός Σταθμός. Λειτουργούν επίσης, υποκατάστημα της Εθνικής και Θυρίδα της Αγροτικής Τράπεζας, Αστυνομικός Σταθμός, Πυροσβεστική Υπηρεσία, Ο.Τ.Ε., Ταχυδρομείο, Ειρηνοδικείο, Κέντρο Υγείας, Φαρμακεία. Υπάρχουν πολλοί σύλλογοι, μεταξύ των οποίων Φιλαρμονικός, Ποδοσφαιρικός, Μορφωτικός, Σύλλογος Γυναικών κ.ά. Υπάρχει επίσης ο Συνεταιρισμός Γυναικών που παράγει και διαθέτει παραδοσιακά (και χωρίς συντηρητικά) γλυκά και άλλα είδη.

Γεώργιος Γιάννος

Σκίτσο του παλιού πέτρινου σπιτιού, όπου στεγάζεται το μουσείο, που σχεδίασαν οι φοιτητές του Πολυτεχνείου όταν το επισκέφτηκαν.

Εσωτερική άποψη του Μουσείου.

Α΄ ΜΕΡΟΣ:

«ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ»

ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Μόλις πρωτομπαίνει κανείς στο Μουσείο, βλέπει πάρα πολλά αντικείμενα που είναι ταξινομημένα κατά ομάδες-ενότητες, η καθεμιά από τις οποίες έχει το δικό της χώρο, τη δική της «γωνιά». Έτσι έχουμε την ενότητα-γωνιά του γεωργού με τα εργαλεία του, του κτηνοτρόφου, του μαραγκού (ξυλουργού), του τσαγκάρη, του σιδερά (γύφτου), του κουρέα (μπαρμπέρη), του μελισσοκόμου κ.ά. Η κάθε γωνιά δηλαδή, περιέχει είδη που αποτελούν μια ενότητα είτε σε ένα επάγγελμα, π.χ. η γωνιά του γεωργού με τα εργαλεία του), η γωνιά της νοικοκυράς που περιέχει τα είδη του νοικοκυριού κλπ.

A. Ο ΓΕΩΡΓΟΣ

Στη γωνιά του γεωργού βλέπουμε:

1. ΤΟ ΑΛΕΤΡΙ.

Το αλέτρι (αλογάλετρο ή ξυλάλετρο), με το οποίο όργωναν την γη. Αποτελείται από τη χειρολάβα, το σταβάρι, τη σπάθα, τον αλετροπόδα (κουντούρι), τα φτερά, το γυνί (υνί) και το χρησιμοποιούσαν μέχρι το 1920-1925. Το υνί ήταν μεταλλικό για να σχίζει καλύτερα το χώμα. Μετά το 1920-25, χρησιμοποιούσαν μόνο το σιδερένιο άροτρο (μηχανή) για το όργωμα της γης, το δε ξύλινο το χρησιμοποιούσαν για το σπαρμό της ρόκας (καλαμποκιού).

Η κατασκευή του ήταν όλη ξύλινη, εκτός από το μέρος που είχε μπροστά του το γυνί, που ήταν μεταλλικό για να μπορεί να σχίζει το χώμα. Το αλέτρι ήταν το πιο βασικό εργαλείο του γεωργού.

2. Η ΜΗΧΑΝΗ

Σιδερένιο άροτρο που άρχισε να χρησιμοποιείται από το 1925 και μετά. Αντικατέστησε το αρχαίο-παραδοσιακό ξύλινο-Ησιόδιο άροτρο. Διευκόλυνε τα μέγιστα τους καλλιεργητές στο όργωμα.

Με την χρήση της μηχανής η καλλιέργεια της γης έγινε πολύ ευκολότερη. Η γη σχίζονταν τώρα πιο άνετα. Δεν είχε φθορές όπως το ξύλινο αλέτρι.

3. Η ΣΒΑΡΝΑ (ΣΒΑΡΑ)

Η σβάρα αποτελούνταν από ένα τριγωνικό ξύλινο σκελετό που ήταν πλεγμένος με λυγαριές ή άλλες σκληρές βέργες. Χρησίμευε για το τρίψιμο

και ισοπέδωση του χώματος (έτριβα τα σβόλια) αμέσως μετά το όργωμα ή τη σπορά. Με το πέρας της σβάρνας έπρεπε να πέσει το χώμα πάνω από το σπαρμένο χωράφι και να το καλύψει. Για να επιτευχθεί αυτό η σβάρνα είχε πολλές βέργες (από λυγιές κλπ) πλεγμένες κατά την κατεύθυνση της σποράς ώστε με αυτές να συμπαρασύρει χώμα στο πέρασμά της και να καλύπτει έτσι την πάνω επιφάνεια του εδάφους με λεπτό στρώμα από χώμα, το οποίο μπορούσε να παρασέρνει στο πέρασμά της. Για να έχουμε καλύτερο αποτέλεσμα, έβαζαν κάποιο βάρος πάνω στην σβάρνα (π.χ. πέτρες κλπ). Συχνά οι παππούδες, θα θυμούνται οι παλιότεροι, έβαζαν τα εγγόνια τους εκεί και καθώς τα άλογα τραβούσαν την σβάρνα, αυτά «πήγαιναν βόλτα».

Έμεινε η φράση: "Τα πήρε όλα σβάρνα".

Η γωνιά του γεωργού.

Μια άποψη από τα πλούσια εκθέματα του λαογραφικού μουσείου «Λάκκας Σούλι». Ο επισκέπτης ζει βαθιά πίσω στον χρόνο, σε εποχές πολύ παλιές.

Ζευγίτης οργώνει τον κήπο του.

Στη φωτογραφία βλέπουμε τον Κότσιο-Μάτη (Κων/νος Μάτης) με το δικό του ζευγάρι άλογα. Στα χέρια του κρατά την σιδερένια μηχανή και τη φκέντρα με το καμτσίκι για να χτυπά τα άλογα να στρίψουν ή να προχωρήσουν πιο γρήγορα κλπ.

Όλα τα εργαλεία που χρησιμοποιούνταν στο όργωμα και στις αγροτικές εργασίες βρίσκονται στο μουσείο.

Κάθε γωνιά του μουσείου φιλοξενεί πλήθος εργαλεία από διάφορα επαγγέλματα της εποχής των προγόνων μας καθώς και πάρα πολλά είδη από το νοικοκυριό τους. Οι μεγάλες συλλογές αντικειμένων το καθιστούν σπουδαίο και καθόλου ασήμαντο. Το μουσείο γίνεται σημείο αναφοράς για μελέτες.

4. ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΖΕΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΛΟΓΩΝ ΚΛΠ

Τα εξαρτήματα αυτά τα χρησιμοποιούσαν για την ζεύξη των αλόγων με το άροτρο, τη μηχανή ή τη σβάρα. Για την ζεύξη δύο αλόγων προκειμένου να προχωρούν μαζί όταν κάνουν χωράφι (όταν οργώνουν ή σβαρίζουν), χρησιμοποιούσαν δύο λαιμαργιές για το ίδιο ζευγάρι άλογα. Επίσης, χρησιμοποιούσαν τα παλαμάρια, τα παλαντζέτα, έναν ζυγό, τα ηνία (ή ζεύγες που ήταν δύο για κάθε άλογο) για να τα καθοδηγούν τραβώντας τα δεξιά ή αριστερά (στις στροφές) ή για να προχωρήσει πιο πολύ το άλογο που θέλουμε.

Μαζί με τα παραπάνω εξαρτήματα, ήταν απαραίτητη και η φκέντρα. Η φκέντρα, ήταν ένα μακρύ ξύλο ενός μέτρου περίπου που κατέληγε στο ένα άκρο της στην ξύστρα που ήταν μεταλλική και χρησίμευε για να ξύνουν (καθαρίζουν) το γυνί από τα χώματα που κολλούσαν πάνω του. Επίσης, από την λαβή της φκέντρας ξεκινούσε το καμτσίκι που ήταν ένα χοντρό σκοινί και χρησίμευε για να χτυπούν τα άλογα, όταν ήθελαν να προχωρούν (ή να αυξήσουν το βήμα τους κλπ).

Επίσης, στις γεωργικές εργασίες, όταν ξεκουράζονταν για λίγο τα άλογα, τους έβαζαν στο στόμα τους το ταϊσάρι (το κρεμούσαν από το κεφάλι του). Αυτό ήταν ένα σακούλι που είχε μέσα του τροφή για το άλογο (βρώμη, κριθάρι) και αυτή την τροφή την έλεγαν «ταή». Το ταϊσάρι, όταν το άλογο δεν δούλευε.

5. ΤΟ ΔΡΕΠΑΝΙ.

Για το κόψιμο των στάχων (θέρισμα) των σιταριών, βρώμης και άλλων σιτηρών χρησιμοποιούσαν το δρεπάνι. Με το γυριστό του μέρος, που στο εσωτερικό του έχει πλήθος μεταλλικά δοντάκια, έκοβαν τα στάχυα πολλά μαζί, όσα χωρούσε το χέρι τους να πιάσει και τα οποία τα έλεγαν «χεριά».

Δρεπάνια και καρπολόγια.

6. ΤΟ ΚΑΡΠΟΛΟΪ.

Το καρπολόϊ είναι ξύλινο φτυάρι που έχει το μπροστινό του μέρος οδοντωτό (τμήμα με ξύλινα δόντια). Το χρησιμοποιούσαν για την απομάκρυνση των κόρτσιαλων της ρόκας από τα κλώνιά του καλαμποκιού. Η εργασία αυτή γινόταν μετά το στούμπισμα της ρόκας.

7. ΤΟ ΦΤΥΑΡΙ.

Το ξύλινο φτυάρι το χρησιμοποιούσαν για το λίχνισμα του σιταριού και της ρόκας, καθώς τα πετούσαν στο φύσημα του αέρα. Ο αέρας παρέσερνε τα στάχυα του σιταριού (σαν ελαφρύτερα) ή τα ελαφρά υπολείμματα από τα κόρτσιαλα της ρόκας του καλαμποκιού και έπεφτε καταγής σε άλλο σημείο ο καρπός του σιταριού ή του καλαμποκιού καθαρός πλέον. Έτσι διαχωρίζονταν τα στάχυα από τον καρπό και γίνονταν η συλλογή του καθαρού καρπού. Με το φτυάρι γέμιζα επίσης τα τσουβάλια με τον καρπό που πήραν.

Το αλώνι της «Κόντρας».

Βρίσκεται στην συνοικία «Ακραίος» του Δ.Δ. Θεσπρωτικού. Ανήκει στους Λογοθεταίους. Εκεί γινόταν το αλώνισμα των σιταριών τους, αλλά και το στούμπισμα της ρόκας. Εκεί επίσης γινόταν ο χορός της Λαμπρής. Στις άλλες εποχές του έτους μαζεύονταν τα παιδιά και έπαιζαν διάφορα παιχνίδια.

8. ΤΑ ΔΑΡΤΙΑ.

Τα δάρτια ήταν ξύλινα εργαλεία για το στούμπισμα (χτύπημα της ρόκας ώστε να αποχωριστούν οι σπόροι του καλαμποκιού από το κόρτσιαλο). Το στούμπισμα της ρόκας γινόταν ύστερα από το ξεφύλλισμα και το στέγνωμά του καλαμποκιού στον ήλιο. Το δάρτι αποτελείται από το δαρτόξυλο και τη τζιόρα. Το δαρτόξυλο είναι το πιο μακρύ ξύλο. Είχε μήκος ενάμισι περίπου μέτρο και πάχος 3 (τρία) περίπου εκατοστά, ώστε να το κρατά άνετα το εσωτερικό της παλάμης. Η τζιόρα είχε μικρότερο μήκος, γύρω στα 60 εκατοστά και πάχος 5 (πέντε) εκατοστά. Η τζιόρα δενόταν στη μια άκρη του δαρτόξυλου με χοντρό λιναρίσιο σχοινί σε απόσταση 10-15 εκατοστά μεταξύ τους, έτσι ώστε να μπορεί να περιστρέφεται στο δαρτόξυλο κατά το ανεβοκατέβασμά της μ' αυτό. Έτσι, με τον τρόπο αυτό αυξάνονταν η πίεση και η δύναμη που έπεφτε πάνω στις ρόκες και μπορούσε να φέρει καλύτερο αποτέλεσμα. Από την μεγάλη δύναμη που χρησιμοποιούσαν για να χτυπήσουν τις ρόκες, ο καρπός τους τινάζονταν πολύ μακριά και τα έχαναν

τα καλαμπόκια. Για τον λόγο αυτό, όταν χρησιμοποιούσαν τα δάρτια, έκλειναν (έφραζαν) με στρώματα το χώρο, ώστε να μη χάνουν τα καλαμπόκια (τα στρώματα τα στήριζαν σε ξύλα, περιφράξεις κλπ, ώστε να στέκονται όρθια).

Το στούμπισμα της ρόκας.

Για το στούμπισμα της ρόκας και άλλες αγροτικές εργασίες, όλες οι γυναίκες βοηθούσαν, όχι μόνο αυτές που ανήκαν στην ίδια οικογένεια, αλλά και άλλες συγγενείς και γειτόνισσες. Όταν η μια είχε ανάγκη βοήθειας, όλες οι άλλες (συγγενείς και γειτόνισσες) την βοηθούσαν.

ΤΟ ΣΤΟΥΜΠΙΣΜΑ ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

του Νίκου Παπαβασιλείου

Γινόταν συνήθως τα απογευματινές ώρες, από εργατιά 8-10 γυναικών και αντρών, συγγενών ή γειτόνων, και κρατούσε μέχρι που άρχιζε να νυχτώνει.

Προετοιμασία: Έστρωναν τη ρόκα σε σχήμα παραλληλογράμμου με τις μεγαλύτερες πλευρές του 4-5 μέτρα και πλάτος 3-4 μέτρα, βάθος δε 20-25 περίπου εκατοστά του μέτρου. Το στρώσιμο της ρόκας γινόταν σε μια άκρη της πέτρινης αυλής του σπιτιού και κατά προτίμηση εκεί που υπήρχε από τη μια μεριά τουλάχιστον τοίχος ψηλός για να εμποδίζει τον εξωστρακισμό των κλωνιών της ρόκας και χάνονται έξω. Στο μέρος που δεν υπήρχε τοίχος έστηναν στρώματα (χράμια) για τον ίδιο σκοπό. Κατόπι η εργατιά, με τα δάρτια στο χέρι, παρατάσσονταν σε δύο αντιμέτωπους ζυγούς στις δυο πλευρές της στρωμένης ρόκας. Κατόπι άρχιζαν το στούμπισμα ανεβοκατεβάζοντας τα δάρτια εναλλάξ οι ζυγοί, έτσι ώστε όταν οι τζιόρες του ενός ζυγού βρισκόταν ψηλά τον αέρα, οι τζιόρες του απέναντι ζυγού βρισκόταν κάτω χτυπώντας τη ρόκα. Με τον τρόπο αυτό δεν συναντιούνταν και δεν συγκρούονταν οι τζιόρες του ενός ζυγού με τις τζιόρες του απέναντι ζυγού. Κάθε 15-20 λεπτά της ώρας σταματούσαν το στούμπισμα και με το γράβαλο ή τα φτυάρια αναμόχλευαν τη ρόκα ώστε να βγουν στην επιφάνεια όσες ρόκες δεν είχαν στουμπιστεί. Αυτό γινόταν 3-4 φορές και ύστερα ακολουθούσε απ' όλους το ξεσπείρισμα των κλωνιών της ρόκας που είχαν απομείνει στο κόρτσιαλό τους. Όταν τελείωνε κι αυτή η εργασία στρωνόταν από την οικοδέσποινα επιτόπου πρόχειρο ορεχτικό δείπνο, στρωματσάδα, με κοτόπουλο καπαμά, αυγά τηγανητά κλπ και μετά η εργατιά διαλύονταν.

Η βαρέλα.

Γυναίκα φορτωμένη με βαρέλα πηγαίνει για νερό στο πηγάδι.

9. Η ΒΑΡΕΛΑ.

Μεγάλο ξύλινο κυλινδρικό δοχείο, διογκωμένο στη μέση του που χρησίμευε για τη μεταφορά του νερού από τα πηγάδια στο σπίτι, για να πιούν, να πλύνουν διάφορα είδη, για τις οικιακές και καθημερινές τους ανάγκες. Τις βαρέλες, τις έδεναν τότε στα ζώα και τότε τις φόρτωναν στην πλάτη τους. Τις έδεναν με τριχιές. Τέτοια πηγάδια υπάρχουν ακόμη και σήμερα στον κάμπο του Θεσπρωτικού. Για να μη χάνουν τον καιρό τους, πολλές γυναίκες κατά τη διάρκεια της μεταφοράς του νερού έγνεθαν ή έπλεκαν ενώ κουβαλούσαν το νερό. Επειδή είναι μεγάλο δοχείο, εξογκωμένο στη μέση του, από εδώ έμεινε η φράση για τον παχύ άνθρωπο: «αυτός έγινε σαν βαρέλα».

10. ΤΑ ΣΙΔΕΡΑ Ή ΣΠΕΡΔΟΥΚΛΙ

Τα σίδερα ή σπερδούκλι ήταν συσκευή με σιδερένια χοντρή αλυσίδα και με δυο υποδοχές τις λεγόμενες «κλάπες» για να χωράνε τα μπροστινά πόδια του αλόγου στο σημείο πάνω από τις οπλές του και ύστερα να κλειδώνουν. Σκοπό είχε να εμποδίζει το μεγάλο διασκελισμό (βήμα) του αλόγου ώστε να μη μπορεί ν' απομακρυνθεί πολύ απ' εκεί που το άφηναν να βοσκήσει και να φτάσει σε απαγορευμένο μέρος και να κάνει κάποια ζημιά. Πέρα απ' αυτό, τα σίδερα, όπως λεγόταν αυτή η συσκευή, σκοπό είχαν την προστασία του αλόγου από αλογοκλέφτες που κυκλοφορούσαν τη νύχτα. Μόνο οι νοικοκυραίοι των αλόγων είχαν κλειδιά για να ανοίξουν τα «σίδερα» και να ελευθερώσουν τα πόδια του αλόγου.

11. Ο ΚΛΕΙΔΟΣ

Είναι ένα ξύλινο δοχείο σε σχήμα πιάτου που έχει γουβωτά τα δύο μέρη και κλείδωνε. Το χρησιμοποιούσαν οι αγρότες, όταν δούλευαν έξω στα χωράφια, και έβαζαν μέσα του το φαγητό.

12. ΤΟ ΣΑΜΑΡΙ

Για την φόρτωση των αλόγων (αλλά και των γαιδάρων-μουλαριών) χρησιμοποιούσαν το σαμάρι. Το σαμάρι ήταν απαραίτητο στο γεωργό, λόγω της μεγάλης χρήσης κυρίως των αλόγων στο σπίτι και στο χωράφι για μεταφορές. Για τον λόγο αυτό υπήρχε ειδικό επάγγελμα ο σαμαράς ή σαγματοποιός που κατασκεύαζε ή επιδιόρθωνε τα σαμάρια. Είχε ξύλινο σκελετό και στο εσωτερικό του παχύ μάλλινο στρώμα και πιο μέσα ψαθί για να μη πληγώνει τη ράχη των αλόγων.

Εξαρτήματα του σαμαριού ήταν: η «ζώστρα» πέτσινη ή υφασμάτινη, το «κουσκούνι» (υπουρίδα), η τριχιά για την φόρτωση των αλόγων με τις «σκάλες».

13. Η ΠΛΟΣΚΑ

Είναι ένα μικρό βαρελάκι από ξύλο. Στην πλόσκα οι γεωργοί έβαζαν νερό και το έπαιρναν στο χωράφι, όταν δούλευαν.

Σκηνές από το πηγάδι «Πηγαδούλι».

Η βαρέλα, το σαμάρι και το μπρεγάτσι.

14. ΟΡΓΑΝΑ ΖΥΓΙΣΜΑΤΟΣ: ΠΑΛΑΝΤΖΑ ΚΛΠ

Η παλάντζα, το καντάρι, το σατέρ, η ζυγαριά είναι όργανα για το ζύγισμα μικρών και μεγάλων βαρών, κυρίως όταν πωλούσαν ή αγόραζαν αγροτικά και άλλα προϊόντα και τα ζύγιζαν. Το μέτρο ζυγίσματος ήταν η οκά.

15. Η ΜΠΛΑΝΤΡΑ

Ξύλινη σκάφη από ατόφιο (μασίφ) κορμό δέντρου, διαστάσεων 80 X 150 εκατοστά περίπου που χρησιμοποιούνταν για το πάτημα της ελιάς (ελαιοκάροπου). Πάνω στη μπλάντρα τοποθετούνταν το σακί που μέσα του είχε τις ώριμες ελιές. Μετά από πλύσιμο με ζεστό νερό που έριχναν στον σάκο με τις ελιές και επίπονο πάτημα με τα πόδια, έρεε το λάδι που το συγκέντρωναν σε ένα βαρέλι. Η εργασία αυτή ήταν πολύ κουραστική.

Από εκεί βγήκε η φράση: "Μου βγήκε το λάδι".

16. ΤΟ ΚΙΟΥΠΙ

Πήλινη στάμνα μεγάλου μεγέθους στην οποία αποθήκευαν το λάδι. Στο κάτω μέρος έχει μια οπή για να «πιάνει» το λάδι η νοικοκυρά.

17. Ο ΜΥΛΟΣ (ΜΟΚΡΑ)

Ένας παλιός χειροκίνητος πέτρινος μύλος (ή μόκρα, όπως λεγόταν σε άλλα μέρη) που άλεθαν το καλαμπόκι ή το σιτάρι και έβγαине το αλεύρι. Χρονολογείται από τον 17^ο αιώνα και είναι από τα παλιότερα είδη του Μουσείου. Μας θυμίζει με πόσο αγώνα έβγαине το ψωμί την εποχή εκείνη.

Ο πέτρινος χειρόμυλος και δίπλα του (στα αριστερά) η επίσης πέτρινη τζούμπα, όπου χτυπούσαν-έσπαγαν το αλάτι, το σιτάρι κλπ.

B. ΑΛΛΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

1. Ο ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΣ

Στην γωνιά του κτηνοτρόφου βλέπουμε πλήθος από κουδούνια και από γκλίτσες, γκλίτσες που για λαβές είχαν σκαλιστά κέρατα από ζώα. Βλέπουμε καπότο με γίδινη τρίχα-μαλλί, για να προστατεύονται οι τσομπάνηδες από τις βροχές και τα κρύα. Δόκανα (ζουλαποσίδερα) για να παγιδεύουν τα άγρια ζώα (ζουλάπια) που έκαναν καταστροφές στα κοπάδια τους (αλεπούδες, λύκους, τσακάλια κλπ). Ασκή για το γαλοτύρι. Ξύλινη καρδάρια για το άρμεγμα. Βούρτσα αποτελούμενη από ξύλινο βαρέλι και το βουρτσόξυλο για να χτυπούν το γάλα προκειμένου να βγάλουν το βούτυρο και το ξυνόγαλα. Τσαντήλες που στράγγιζαν το τυρί, τσίγκινα δοχεία (τενεκέδες) για να μεταφέρουν το γάλα που άρμεγαν, τυροκόφτης για να τρίβει το τυρί και άλλα προσωπικά αντικείμενα του κτηνοτρόφου (πριόβολος, γκλίτσες κλπ).

Το άρμεγμα στη στρούγγα.

Οι αδελφοί Μάνθος και Κίτσος Γιαννέλης αρμέγουν, ενώ η γυναίκα του Μάνθου παρακολουθεί.

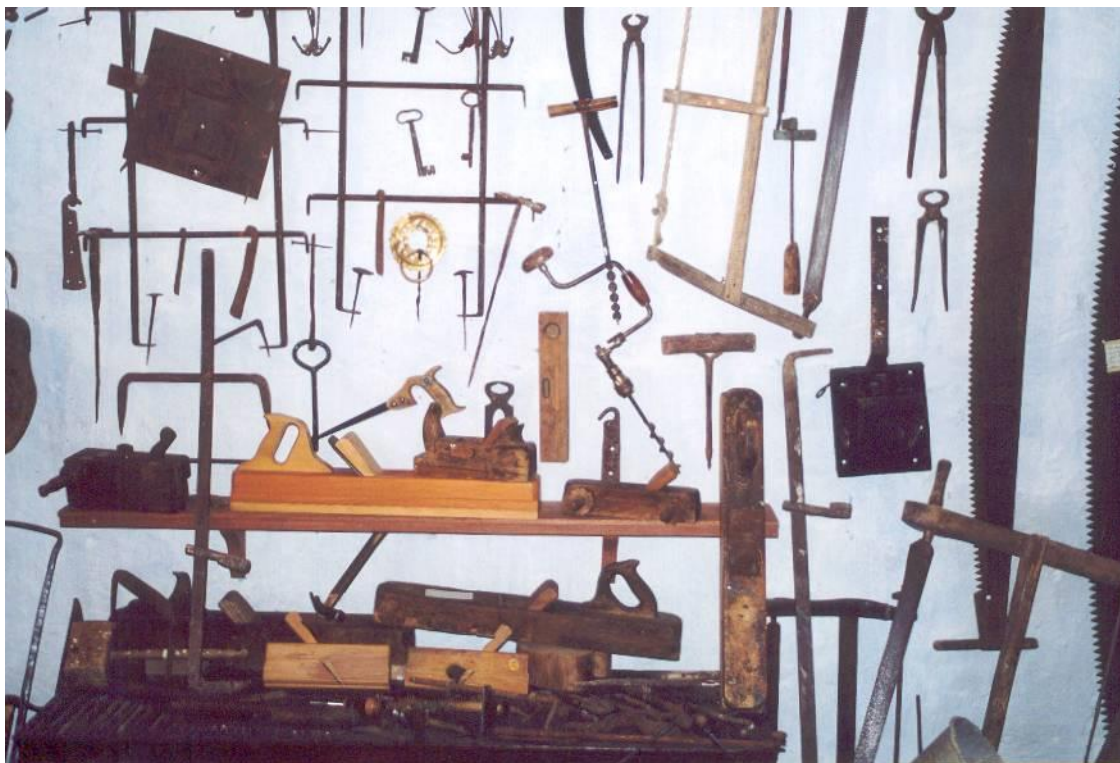

Η πάνω γυναίκα χτυπά το γάλα στη βούρτσα. Δεξιά έχουμε το μαγκάνισμα του λιναριού και αριστερά το γνέσιμο με την ρόκα.

Όλες οι εργασίες γίνονταν στο σπίτι. Το κάθε σπίτι θύμιζε μια μικρή βιοτεχνία. Παραγωγή τυριού, βουτύρου, υφαντών και κάθε λογής χρήσιμων πραγμάτων για το σπίτι.

2. Ο ΜΑΡΑΓΚΟΣ (ΞΥΛΟΥΡΓΟΣ)

Στη γωνιά του μαραγκού, υπάρχουν επαγγελματικά εργαλεία που τα δούλευαν με το χέρι, όπως: ο σουραμάς (μεγάλη πλάνη), το ροκάνι (μικρή πλάνη), το κυνήσι, το κυνώσο, ο σβονάς, εργαλεία ειδικά για κορνίζες, σμίλες, σκαρπέλα, τσιαπράκια, νταβίδια, μπρατσοπρίονα, σιάρες (μεγάλα πριόνια που τα δούλευαν δύο άνθρωποι ταυτοχρόνως για να κόψουν χοντρά ξύλα, π.χ. κορμούς δένδρων προκειμένου να βγάλουν καδρόνια για στηρίγματα πατωμάτων-γραντιές κλπ) και άλλα. Όλα τα εργαλεία του μαραγκού χρησιμοποιούνταν μέχρι το 1955, οπότε τα αντικατέστησαν οι σύγχρονες ηλεκτροκίνητες μηχανές.

3. Ο ΞΥΛΟΓΛΥΠΤΗΣ

Ο ξυλογλύπτης έκανε ξύλινα γλυπτά. Εργαλεία που χρησιμοποιούσε είναι: τα σκαρπέλα (μικρά και μεγάλα), ζγκόμπιες (ίσιες αλλά και οι γυριστές), μεταλλικά τρίγωνα (μικρά και μεγάλα) σε σχήμα σκαρπέλου για να σκαλίζουν το ξύλο σε μορφή αυλακιών και άλλα.

4. Ο ΡΑΦΤΗΣ

Εκεί υπάρχουν επαγγελματικά σίδερα που είχαν στο εσωτερικό του κάρβουνο για να ζεσταίνονται, ώστε να σιδερώνουν. Μεγάλα ψαλίδια που έκοβαν τα υφάσματα, γωνίες, τρίγωνα, πατρόν για τα σακάκια κλπ, μεζούρα, μηχανή ραψίματος, δαχτυλήθρες, βελόνια κ.ά.

5. Ο ΚΟΥΡΕΑΣ (ΜΠΑΡΜΠΕΡΗΣ)

Μηχανές κουρέματος με το χέρι, ψαλίδια, λεπίδες ξυραφίσματος, ακόνια από δέρμα και διάφορα άλλα είδη του κουρέα.

6. Ο ΜΠΑΚΑΛΗΣ (ΠΑΝΤΟΠΩΛΗΣ)

Ζυγαριές με τα δράμια που ζύγιζαν σε οκάδες και κιλά, μηχανές του κρέατος και του τυριού με το χέρι, παλάντζες, πλάστιγγα, καντάρια (για μεγάλα βάρη), σατέρια (που ζύγιζαν τα μικρότερα βάρη) κλπ. Τα προϊόντα τότε δεν ήταν συσκευασμένα, αλλά χύμα, σε σάκους, σε ξύλινα κιβώτια κλπ.

7. Ο ΣΙΔΕΡΑΣ (ΓΥΦΤΟΣ)

Στη γωνιά του βλέπουμε το φυσερό και το αμόνι, ψαλίδες, ζουμπάδες, σφυριά, τανάλιες, κάρβουνα. Βλέπουμε επίσης πολλά μεταλλικά σχέδια που τα είχαν για στάμπες για διάφορες χρήσεις.

8. Ο ΠΕΤΑΛΩΤΗΣ

Βλέπουμε πέταλα σε διάφορα μεγέθη, με τα οποία πετάλωναν (καλύβωναν) τα άλογα, πολλά καρφιά, τανάλιες, σφυριά, σουγιάδες που έκοβαν τα νύχια από τα πόδια των αλόγων.

9. Ο ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΣ

Εδώ βλέπουμε αρχαία κρινιά-κυψέλες. Αυτού του είδους τα κρινιά είναι κομμάτια από κορμούς δένδρων στους οποίους έχει αφαιρεθεί το εσωτερικό και αποτελούν τις πρώτες-αρχαίες κυψέλες. Στο εσωτερικό της έβαζαν δύο σταυρωτά ξύλα και οι μέλισσες έχτιζαν εκεί ολόκληρες τις κηρύθρες τους (από την αρχή). Βλέπουμε, επίσης, το καπνιστήρι, κηρύθρες μελισσών, μάσκα και μελιτοεξαγωγέα (μηχανή που βγάζει το μέλι από την κηρύθρα καθώς περιστρέφεται χειροκίνητα)

Ο σημερινός μελισσοκόμος. Φορεί μάσκα και γάντια, ενώ ελέγχει τις κηρύθρες.

10. Ο ΤΣΑΓΚΑΡΗΣ (ΤΣΑΡΟΥΧΑΣ)

Καλαπόδια παιδικά και αντρικά για τσαρούχια ή σκαρπίνια, ο γρίβας, το καμινέτο, σφυριά, τανάλιες, βελόνες ραψίματος, καρφιά, ξυλόπρογκες (ξύλινη πρόγκα), τσαρουχόπρογκες (μεταλλικές πρόγκες για τα τσαρούχια. Με αυτές τα τσαρούχια προστατεύονταν από την φορά αλλά και ακούγονταν

κατά το βάδισμα και έτσι γινόταν πιο αισθητή η παρουσία κάποιου), βακέτες (πετσιά), το τραπέζι του τσαγκάρη, κλπ.

11. Ο ΣΑΜΑΡΑΣ (ΣΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΣ)

Ξύλινοι σκελετοί για σαμάρια ζώων, πριόνια, ξυγυριστάρια, σακοράφες, ψαλίδια, παπίρι ή ψαθάχυρο, ύφασμα μάλλινο για εσωτερική επένδυση των σαμαριών, δέρμα για την εξωτερική επένδυση, ζώστρες, δερμάτινα κουσκούνια, λαιμαργιές κ.ά.

12. Ο ΓΑΝΩΤΗΣ (ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ)

Στη γωνιά του γανωτή βλέπουμε παλιά χαλκώματα, όπως κατσαρόλες, τηγάνια, ταψιά, κουταλοπήρουνα κ.ά που τα καλάλιζε. Τα είδη αυτά που ήταν χάλκινα, για να μη βλάπτουν την υγεία των ανθρώπων τα περνούσαν με καλάλι. Χρησιμοποιούσε το νισαντήρι, σπέρτο (υδροχλωρικό οξύ) και καλάλι.

13. Ο ΚΑΛΑΘΑΣ

Ο Καλαθάς ήταν ξεχωριστό επάγγελμα. Τα καλάθια χρησίμευαν για να μεταφέρουν διάφορα αγροτικά προϊόντα και άλλα πράγματα που τα φόρτωναν στα άλογα, μουλάρια και γαϊδούρια. Για να γίνει το καλάθι έπαιρναν λιγόβεργα και γύρω της έπλεκαν καλάμι (που το είχαν σχίσει κατάλληλα σε λωρίδες). Τα μεγέθη τους ήταν διάφορα (κόφες, καλάθια, κλπ).

Στη φωτογραφία ο μπάρμπα Θωμάς (Παπασπύρος Θωμάς).

Γ. Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΥΦΑΝΤΙΚΗ

Εκείνα τα χρόνια, το κάθε σπίτι σχεδόν, ήταν μια μικρή βιοτεχνία ρούχων. Όλα τα ρούχα του σπιτιού τα έφτιαχναν οι ίδιες οι γυναίκες εκεί στο σπίτι τους και μάλιστα αρχίζοντας από το πρώτο στάδιο της παραγωγής που ήταν η συλλογή και η κατεργασία του μαλλιού ή του λιναριού μέχρι την τελική παραγωγή των ρούχων και των κάθε είδους ενδυμάτων τους. Όλα ήταν χειροποίητα.

Στη γωνιά για την παραγωγή των ρούχων και των υφαντών βλέπουμε:

1. Ο ΑΡΓΑΛΕΙΟΣ

Απαραίτητο εργαλείο για την ύφανση των ρούχων του σπιτιού. Είναι μια ξύλινη συναρμολογούμενη κατασκευή, η σημερινή μηχανή του εργοστασίου για την παραγωγή των ρούχων. Όλα τα μέρη του είναι ξύλινα και συναρμολογούνται έτσι ώστε να στερεώνεται ολόγυρα σε τέσσερα όρθια δοκάρια. Έχει, επίσης, οριζόντιους δοκούς στερέωσης και στο εσωτερικό του υπάρχουν: το ξυλόχτενο, η καθίστρα της υφάντρας (μπροστά όπου κάθεται αυτή που υφαίνει), τα δύο καρούλια που κρατούν το ξυλόχτενο, τα δύο μιτάρια, οι πατήθρες (ξύλινα πετάλια, που πατούσαν οι γυναίκες καθώς ύφαιναν), το αντι-μπροστινό (έχουμε δύο στο μπροστινό μέρος), η αντιπισινή (έχουμε δύο στο πίσω μέρος), η σαΐτα με την οποία περνούσαν το νήμα για ύφανση ή για πλέξιμο. Σε όλη αυτή την ξύλινη κατασκευή δεν έβλεπες πουθενά ούτε ένα καρφί, ούτε μια βελόνη και όλα τα ξύλινα εξαρτήματά του θηλύκωναν το ένα μέσα στο άλλο και όλη η κατασκευή ήταν τόσο στέρεα, χωρίς προβλήματα παρά τα συνεχή χτυπήματα της υφάντρας στο ξυλόχτενο.

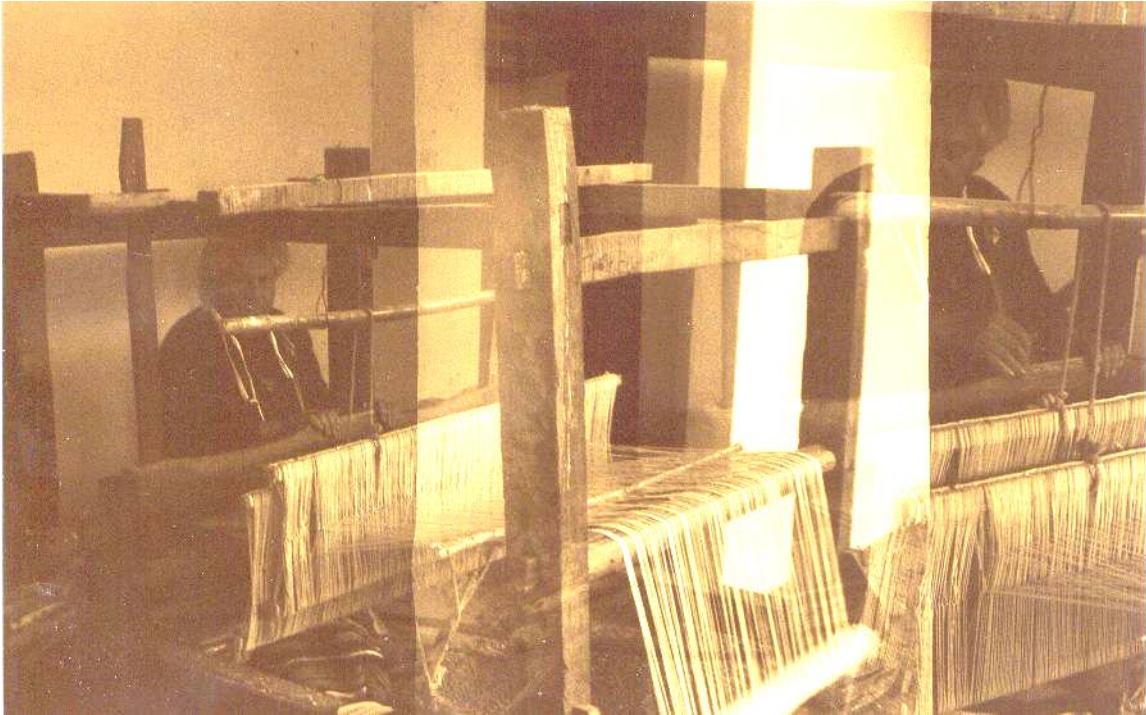
Στον αργαλειό έβγαιναν ωραία πράγματα:

A. για το σπίτι, όπως: κεντητά στρωσίδια για να είναι ζεστό το σπίτι το χειμώνα, χασιές-φλοκάτες-βελέντζες και μαντανιές για τον ύπνο, στρωσίδια για το στρώσιμο του σπιτιού, μπάντες που έβαζαν στους τοίχους, μεσάλια, τροβάδες (παλιότερα αντί για τσάντες στο σχολείο υπήρχαν οι τροβάδες), χειράμια (στρώματα) κ.ά.

B. για ατομικής ενδυμασίας είδη, όπως: σακάκια, παντελόνια κλπ.

Το καθένα από τα είδη του αργαλειού δουλεύονταν με πολλή τέχνη και υπομονή. Τα είδη υφαντικής που παρήγαγε η νοικοκυρά στον αργαλειό ήθελαν και πολύ χρόνο επίσης. Για παράδειγμα να αναφέρουμε στα μερικά από αυτά, όπως χειράμια (ή χράμια), μαντανιές, κεντητά στον αργαλειό μάλλινα είδη, στρώματα από λινάρι, μεσάλια λιναρίσια, πεσχίρι, στρώσεις

μπαστές, μπάντες, μαξιλάρια μάλλινα κεντητά, τρουβάδες, σακκιά. Επίσης, ψάθες από ψαθί που το έπλεκαν οι ίδιες οι γυναίκες για στρώσιμο κάτω από τα χειράμια (στρώματα) κ.ά

Ο αργαλειός

Η υφάντρα, καθισμένη στον αργαλειό, ύφαινε σχεδόν όλη μέρα. Εκεί γινόταν η παραγωγή όλων των ρούχων για στρώσιμο του σπιτιού, των κρεβατιών και τόσων άλλων. Εκεί γινόταν και η προίκα των θυγατέρων του σπιτιού. Ο αργαλειός ήταν σπουδαίο και απαραίτητο εργαλείο για το σπίτι.

Εργαλεία για την επεξεργασία του λιναριού

Το μάγγανο, τα λανάρια, το λινάρι στην ρόκα για κλώσιμο κλπ.
Το μάγγανο χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία των ινών του λιναριού (για κατασκευή πλεκτών κλπ).

2. Ο ΜΑΓΚΑΝΟΣ

Ξύλινο εργαλείο επεξεργασίας του λιναριού. Το λινάρι, μετά την συλλογή, συσκευασμένο σε μικρά δεματάκια (σκουλίδες) έμπαινε σε νερό αρκετές μέρες και έτσι επιτυγχάνονταν η σήψη του ξυλώδους μέρους του σταχυού του. Έμενε γερή η φλούδα. Ύστερα απ' αυτό, το συνέθλιβαν στο μάγκανο ανεβοκατεβάζοντας το επάνω μέρος σε τρόπο που έσπαγε εντελώς (κονιορτοποιούνταν) το ξυλώδες μέρος και έμενε η εξώφλουδα, που ήταν και το νήμα που ήθελαν. Εργασία επίπονη και πολυήμερη. Την έκαναν συνήθως οι γυναίκες .

Από εκεί βγήκε η φράση: "Πέρασε του λιναριού τα πάθη".

3. ΤΑ ΛΑΝΑΡΙΑ

Εργαλείο περονοφόρο για το λανάρισμα ή αραίωμα του λιναριού. Το λινάρι, μετά από αρκετές μέρες στο νερό για να μαλακώσει και μετά το μαγκάνισμα, στη συνέχεια το περνούσαν στα λανάρια. Το περνούσαν μέσα από τα περόνια του λαναριού τραβώντας το. Έτσι έμενε μόνο η φλούδα που την χρειάζονταν για γνέσιμο και ύφανση.

4. ΤΑ ΤΣΙΚΡΙΚΙΑ

Διπλό περονοφόρο εργαλείο με μικρά συρμάτινα δόντια για το γρανάρισμα του μαλλιού. Το μαλλί, μετά το πλύσιμο και το αραίωμα με το χέρι (ξεγράνισμα) το περνούσαν μέσα από τα περόνια τραβώντας το και στη συνέχεια το μάζευαν σε τουλούπα. Ακολουθούσε το γνέσιμο με το χέρι χρησιμοποιώντας τη ρόκα.

5. Η ΡΟΚΑ (ΗΛΑΚΑΤΗ)

Η ρόκα (ηλακάτη) ήταν ένα ευθύγραμμο ξύλο, κεντητό, συνήθως στο πάνω μέρος του, μήκους 80 περίπου εκατοστά. Στο ένα άκρο της ήταν η ντιχάλα και το ξύλινο στεφάνι. Μαζί με την ρόκα υπήρχε και το αδράχτι με το σφοντύλι. Όλα μαζί χρησίμευαν στο γνέσιμο του μαλλιού.

6. Η ΑΝΕΜΗ

Ξύλινο εργαλείο. Αποτελούνταν από δύο ξύλινα πλαίσια που τοποθετούνταν σταυρωτά και περιστρέφονταν γύρω από μια κατακόρυφη μεταλλική βέργα. Καθώς την περιστρέφον, αυτή μάζευε το νήμα σε διασίδα. Από την ανέμη το νήμα συγκεντρώνονταν στα λεγόμενα κουβάρια. Μετά, το νήμα από τα κουβάρια το ξαναμάζευαν στα καρούλια και το τοποθετούσαν στην σαίτα για την ύφανση.

Στη φωτογραφία η πάνω-όρθια γυναίκα ασχολείται με το στούμπισμα του σιταριού στην τζούμπα. Η δεξιά (όπως βλέπουμε), ασχολείται με το γρανάρισμα του λιναριού στα λανάρια και η αριστερή με το γρανάρισμα του μαλλιού.

Όλες δούλευαν παρέα. Και δουλειά έκαναν και έλεγαν τα δικά τους η καθεμιά.

Δ. Η ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΣ

Μια ξεχωριστή γωνιά είναι αυτή της νοικοκυράς. Περιλαμβάνει τα είδη που χρησιμοποιούνται για το φαγητό και για τις καθημερινές ανάγκες.

Εδώ βλέπουμε όλα τα είδη του νοικοκυριού, όπως:

Κατσαρόλες, νταβάδες, τηγάνια, τσουκάλια (μαστραπάδες), κακάβια, ταψιά, γύρισμα χαλκοματένιο (για το ψήσιμο της πίτας κλπ), γκιγούμια, πήλινα πιάτα, σαγάνια χαλκοματένια, χουλιάρια μικρά και μεγάλα, ξύλινες γαβάθες, ξύλινους δίσκους σερβιρίσματος κεντημένους με φίλντισι, μεταλλικούς δίσκους κεντημένους, φωκάδες (γυάλινα και πήλινα σκεύη-δοχεία όπου βάζαν τα γλυκά).

Πιο πέρα βλέπουμε άλλα είδη νοικοκυριού που είναι:

Ξύλινα σκαφίδια για το ζύμωμα του ψωμιού, πλαστήρια, τσιούμπες μικρές και μεγάλες (πέτρινες-ξύλινες και μεταλλικές), γκαζιέρες μικρές και μεγάλες, παγούρια, κρεμαστάλες, σφραΐδες (σφραγίδες που τις πατούσαν στις λειτουργιές-πρόσφορα), ξύστρες για το γύρισμα της πίτας, πήλινες στάμνες και μπότια, παδέλες πήλινες (για το γιαούρτι), ψήστρες για το ψήσιμο του καφέ, χουλιαρολόϊ (θήκη με δύο διαμερίσματα για κουταλοπήρωνα) και άλλα.

Άλλα αντικείμενα στη γειτονική ενότητα που είναι οικιακά είδη και έχουν σχέση με την νοικοκυρά είναι:

Μηχανές ραψίματος (παλιές ραπτομηχανές που άλλες δούλευαν άλλες με το πόδι και άλλες με το χέρι), σίδερα με κάρβουνα για το σιδέρωμα των ρούχων, πήλινα και πορσελάνινα διακοσμητικά σκεύη, λάμπες, λυχνάρια κλπ.

Μερικά αντικείμενα του νοικοκυριού ξεχωρίζουν, όπως:

1. Το Συνί ή σοφράς

Το συνί ή σοφράς είναι ένα στρόγγυλο, χαμηλό τραπέζι, γύρω από το οποίο κάθονταν όλη η οικογένεια και έτρωγαν. Είχε διάμετρο ένα περίπου μέτρο και ύψος από το έδαφος 30 εκατοστά. Εκεί έβαζαν τα πιάτα με το φαγητό. Πριν τοποθετήσουν τα πιάτα με το φαγητό, έστρωναν το σοφρά με το μεσάλι (που είναι το τραπεζομάντηλο της εποχής εκείνης και η κατασκευή του από λινάρι για να αντέχει στη φθορά). Εκεί επίσης τοποθετούσαν την τάβλα που ήταν ένα μεγάλο χάλκινο ταψί, από το ποίο έτρωγαν όλοι μαζί (χωρίς να έχουν ξεχωριστό πιάτο ο καθένας).

Το συνί ή σοφράς. Ήταν το τραπέζι για φαγητό κλπ.

Ο οντάς. Ήταν το δωμάτιο υποδοχής των επισκεπτών.

2. Το Σεντούκι (κασέλα)

Ιδιαίτερα μας τραβά το μάτι μας μια ολοσκάλιση κεντητή κασέλα (σεντούκι). Υπάρχουν εκεί και άλλες κασέλες κεντητές σε διάφορα μεγέθη. Στις κασέλες φυλάσσονταν χειροποίητα είδη της προίκας για τις κοπέλες της οικογένειας, πολύτιμα είδη του σπιτιού τους, ενδυμασίες επίσημες όπως αυτές που φορούσαν στο χορό της Λαμπρής ή ενδυμασίες-στολές γάμου κλπ. Εκεί επίσης φυλάσσονταν και σπαθιά αλλά και όπλα τις παλιότερες εποχές.

Στη φωτογραφία ολοσκάλιση κασέλα κεντητή με διάφορα χρώματα από το 1878, της γιαγιάς Παπαγιάννη (γιαγιά του Γιώργο Γιάννου).

Άλλη κασέλα με διαφορετικά σχέδια, χρωματιστή.

3. Η βαντιέρα (δίσκος)

Είναι ένας κεντητός μεταλλικός δίσκος που σερβίριζαν στους γάμους και στις γιορτές το ρακί και το γλυκό. Είναι ο καλός ο δίσκος. Παλιότερα το χρησιμοποιούσαν στα μνημόσυνα, όπου έβαζαν τα κόλλυβα (στάρι).

Η γωνιά της νοικοκυράς

Σκαφίδια, πλαστήρια, ψήστρες, τζούμπες, η βαρέλα στο βαρελοπύθωμα (το μέρος που έβαζαν τη βαρέλα) κλπ.

Ε. Η ΓΩΝΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΦΟΡΕΣΙΕΣ

Α. Αντρικές και γυναικείες (τοπικές) ενδυμασίες

Πρώτη αντρική φορεσιά:

Η φουστανέλα, το πουκάμισο με τα φαρδιά μανίκια, το ολοκέντητο γιλέκο, οι σκάλτσες, τα τσαρούχια, οι βοδέτες, το φέσι, το συλάχι, ο μανδύας. Είναι η επίσημη φορεσιά που φοριόνταν στους γάμους, στον χορό της Λαμπρής και στις γιορτές.

Δεύτερη αντρική φορεσιά:

Η σαλβάρια, οι λευκές μάλλινες κάλτσες, το πουκάμισο με τα φαρδιά μανίκια, οι βοδέτες, το γκιουρντάνι (γιλέκο σκέτο, όχι κεντητό), το ζωνάρι, η κάπα. Είναι η μεσαία φορεσιά που την φορούσαν περισσότερο τις καθημερινές.

Τρίτη αντρική φορεσιά:

Η μπουραζάνα (ή μπραζάνα), το πουκάμισο με τα φαρδιά μανίκια, το σταυρωτό γκιουρντάνι (γιλέκο) χωρίς πσιλιά, η τραγομαλίσσια κάπα, τα τσιουρέπια, τα μαύρα τσαρούχια χωρίς τις φούντες, μάλλινες φανέλες. Είναι η πρόχειρη φορεσιά που την είχαν για την δουλειά και αλλού.

Γυναικεία στολή

Η σεγκούνα που είναι φουστάνι σκαλτσερό (υφασμένο στον αργαλειό), η σιατραφίλα που είναι το γιλέκο με μανίκια, το πουκάμισο, η γκιουρντάνα, το κοντογούνι, το μαντήλι του κεφαλιού, τα παπούτσια, τα τσουρέπια (κάλτσες), το κότελο, η ποδιά, η μπέρτα.

Νυφική φορεσιά

Τέτοια ήταν το φουστάνι από ατλάζ μεταξωτό ή βελούδο, κεντητό γιλέκο και κεντημένη ζώνη.

Εντύπωση μας κάνει ο συνδυασμός των ενδυμασιών. Η κάθε ενδυμασία είχε έναν δικό της συνδυασμό, είχε τα δικά της ρούχα. Δεν υπήρχε ανακάτωμα ρούχων, αλλά τα ρούχα αποτελούσαν σύνολο.

Τοπικές φορεσιές.

Πλούσιες τοπικές φορεσιές, γυναικείες και αντρικές φιλοξενούνται στο μουσείο. Είναι ενδυμασίες γνήσιες της περιοχής μας και μας θυμίζουν κάτι από το Σούλι, όχι γιατί μόνο είναι ίδιες και στο Σούλι αλλά και γιατί γένηφάρες του Σουλίου έχουν εγκατασταθεί στα Λέλοβα και στην ευρύτερη περιοχή της Λάκκας μας, όπως αποδεικνύεται και από τα επίθετα και από την ιστορία μας (εξ ού και Λάκκα Σούλι).

Ηπειρώτικη ενδυμασία από τα χωριά της Λάκκας Σούλι.

ΣΤ. ΑΛΛΕΣ ΓΩΝΙΕΣ - ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Πολλές άλλες γωνιές-ενότητες, υπάρχουν στο μουσείο αυτό. Η κάθε γωνιά-ενότητα φιλοξενεί το δικό της σύνολο ειδών, έχει την δική της θεματολογία.

Να αναφέρουμε εδώ και μερικά άλλα σπουδαία θέματα-γωνιές του Μουσείου μας, όπως:

1. ΒΙΤΡΙΝΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΛΙΠ)

Στις προθήκες των βιτρινών φυλάσσονται Ιστορικά, Λαογραφικά και Εκκλησιαστικά βιβλία. Εκκλησιαστικά βιβλία που υπάρχουν είναι: Ευαγγέλιο, Μηνιαία, Η Παρακλητική, όλα του 17^{ου} αιώνα. Επίσης, η λαβίδα της Θείας Μετάληψης (της μεταλαβιάς) και όλα τα άλλα σκεύη της Θείας Κοινωνίας του ιερέα Παπαγιάννη (προσπάππου του Γιώργου-Γιάννου).

Εντύπωση και θαυμασμό μας προξενούν αυτά τα Εκκλησιαστικά βιβλία, που τα εξώφυλλά του δεν είναι από χαρτί, αλλά από ξύλο με επένδυση από δέρμα.

2. Η ΣΑΡΜΑΝΙΤΣΑ

Η σαρμανίτσα τώρα δεν κουνιέται. Εκεί άφηναν οι μανάδες τα μωρά παιδιά τους για να ξεκουραστούν και τα κουνούσαν μέχρι να τα πάρει ο ύπνος. Μερικές φορές κουβαλούσαν την σαρμανίτσα στο χωράφι, γιατί έπρεπε να δουλεύουν μόλις τα κοίμιζαν. Όλα τα παιδιά της οικογένειας μεγάλωναν στην σαρμανίτσα. Είναι η σημερινή κούνια.

3. ΟΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Οι παλιές φωτογραφίες μας δίνουν άλλη μια άποψη των περασμένων γενεών. Άλμπουμ αλλά και κάρδα και παλιές φωτογραφίες μας ξαναφέρνουν στην ζωή των προγόνων μας.

4. ΠΑΙΔΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Τα παιχνίδια τα κατασκεύαζαν μόνα τους τα παιδιά. Πολλά από αυτά αυτοσχεδίαζαν. Τέτοια παιχνίδια ήταν: το πατίνι, η σφενδόνα, το αεροπλανάκι, η σβούρα, οι μπίλιες (γυάλινοι βόλοι), το φυσιοκούμπαρο (πιστολάκι), ξυλοπαγίδες για να πιάνουν πουλιά, σφυρίχτρες ξύλινες, πεταχτήρες, νερομπίστολα από καλάμι, διάφορα καροτσάκια, η σκλέντζα, κ.ά.

Η γωνιά με τα παιδικά παιχνίδια.

5. ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΟΠΛΑ

Στη γωνιά αυτή υπάρχουν πολεμικά όπλα όπως: πιστόλια, σπαθιά και ξίφη. Ζούμε σε άλλες εποχές. Επίσης εκεί υπάρχουν διάφορα πολεμικά παράσημα, πολεμικά μαχαίρια, σουγιάδες και κάλυκες από κανόνια που χρησιμοποιήθηκαν στον πόλεμο της Μικράς Ασίας.

6. ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ

Μελανοδοχεία με την πένα και το πενόξυλο, πλάκα με το κοντύλι, η κασετίνα με τις πέννες και τα μολύβια, το τετράδιο με την προπαίδεια, ο διαβήτης, ο χάρακας, το αναγνωστικό της κάθε τάξης. Το κουδούνι που το χτυπούσαν για να σταματήσει το μάθημα και να γίνει το διάλειμμα κλπ.

7. ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΛΛΑ ΕΙΔΗ

Ένα ραδιόφωνο του 1950 μας φέρνει στην εποχή εκείνη όπου καθώς οι τηλεοράσεις και άλλα σύγχρονα ψυχαγωγικά και ενημερωτικά είδη δεν υπήρχαν, κυριαρχούσε το ραδιόφωνο. Ήταν εκείνα τα μεγάλα ραδιόφωνα που με τον όγκο τους δέσποζαν στο σπίτι. Υπάρχει επίσης ένα γραμμόφωνο με το μεγάλο χονί του και τους δίσκους του.

Βλέπουμε επίσης έναν καθρέφτη με πετσετοθήκες.

Βλέπουμε επίσης πολλά παλιά και νεώτερα Ελληνικά και Ξένα νομίσματα που εκτίθενται στο Μουσείο. Η εικόνα τους, μας φέρνει σε άλλες εποχές. Μας παραξενεύουν μερικά πολύ μεγάλων διαστάσεων χαρτονομίσματα.

Αλλά όποιος θέλει να δει και να ζήσει κάτι περισσότερο από το Μουσείο, δεν έχει παρά να το επισκεφτεί. Το θεωρούμε τιμή μας, να σας εξυπηρετήσουμε.

Το τηλέφωνό μας είναι: 06830-31.619 (κ. Γιάννος Γεώργιος).

Για όσους θέλουν να επισκεφθούν το μουσείο μας μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή, η ηλεκτρονική του διεύθυνση στο Internet είναι:

www.mouseio/Thesprotiko/Giannos.gr

Ο Γιώργο Γιάννος ξεναγεί τους επισκέπτες του μουσείου του. Άλλοτε είναι σχολεία, άλλοτε άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών και άλλοτε απλοί πολίτες.

Το Λαογραφικό Μουσείο «Λάκκας Σούλι» του Γιώργο Γιάννου, είναι ανοιχτό όλες τις μέρες, όλο το χρόνο, για όλους τους ανθρώπους. Εδώ, ο δημιουργός του περιμένει ένα σχολείο, που ζήτησε να το επισκεφτεί.

ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ ΜΕ ΧΑΡΑ

Β' ΜΕΡΟΣ:

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ ΚΛΠ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

1. Από την Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ»

«Ένα σπίτι με μνήμες τριακοσίων χρόνων». της Σοφίας Γιαμά

950 αντικείμενα εκτίθενται στο μουσείο που δημιούργησε ο Γ. Γιάννος στο Θεσπρωτικό.

Ο πιο σωστός χαρακτηρισμός για το λαογραφικό μουσείο, που έχει δημιουργήσει, στο Θεσπρωτικό νομού Πρεβέζης, ο επιπλοποιός Γιώργος Γιάννος, είναι «κιβωτός».

Μια κιβωτός στην οποία τα τελευταία 30 χρόνια συγκεντρώθηκε η ιστορία τριών αιώνων της Λάκκας Σουλίου και αντικατοπτρίζεται σε 950 αντικείμενα της καθημερινής ζωής της περιοχής, το κάθε ένα από τα οποία κουβαλά την ιστορία πολλών γενεών κατοίκων του Θεσπρωτικού.

Ένα παλιό πέτρινο σπίτι, χτισμένο το 1860 από τον ιερέα προπάππο του κ. Γιάννου, στεγάζει το λαογραφικό μουσείο. Το ένα δωμάτιο φιλοξενεί ενότητες εργαλείων απ' τα επαγγέλματα που κυριάρχησαν στην περιοχή στο πέρασμα του χρόνου.

Ο παραδοσιακός πέτρινος μύλος, ίσως το πιο παλιό αντικείμενο του μουσείου, απομεινάρια των πρώτων χρόνων του 17^{ου} αιώνα, η μπλάντρα, ένα μεγάλο κομμάτι ξύλου πάνω στο οποίο πάταγαν τις ελιές, ο παλιός αργαλειός και η υπεραιωνόβια μηχανή επεξεργασίας λιναριού, η παλιά κυψέλη σκαλισμένη στον κορμό δέντρου, τα εργαλεία του σιδερά, του σαμαρά, του ράφτη, του πεταλωτή, του μπαρμπέρη, του μπακάλη, είναι ο πρώτος σταθμός του ταξιδιού μας στο χρόνο.

Σκαλιστή κασέλα.

Δεύτερος σταθμός είναι ο «οντάς», το δωμάτιο υποδοχής του παλιού πέτρινου σπιτιού. Εκεί έχουν συγκεντρωθεί αντικείμενα από την καθημερινή ζωή των κατοίκων της περιοχής αλλά και είδη των ανθρώπων που πέρασαν από το σπίτι.

Περίοπτη θέση κατέχουν τα εκκλησιαστικά είδη του ιερέα Παπαγιάννη, πρώτου ιδιοκτήτη του σπιτιού, τα οποία χρονολογούνται από τον 18^ο αιώνα, ενώ ιδιαίτερη συγκίνηση προκαλούν τα παιχνίδια με τα οποία έπαιζαν τα παιδιά στα μέσα του αιώνα.

Ένα ξύλινο πατίνι, μια ρόδα φτιαγμένη από κονσέρβες της «ούντρας», ξύλινες σβούρες, ένα τσίγκινο αεροπλανάκι στέκουν δίπλα στους γυάλινους βόλους ενώ η πλάκα, το μολύβι και ο κονδυλοφόρος είναι τα απομεινάρια των σχολικών χρόνων του 1940. Αγαπημένο κομμάτι του δημιουργού του

μουσείου κ. Γιάννου είναι μια ολοσκάλιστη κασέλα, προίκα της γιαγιάς του, φτιαγμένη στα Γιάννενα το 1878.

«Έλεγα στον αδελφό μου, τον Σπύρο, να βρούμε το κλειδί, που το έκρυβε η γιαγιά μας, για να ανοίξουμε και να φάμε τα καρύδια που είχε μέσα», θυμάται ο κ. Γιάννος συμπληρώνοντας ότι ο ήχος της κασέλας αυτής είναι το πιο όμορφο τραγούδι που έχει ακούσει και η αφορμή για να προχωρήσει στη δημιουργία του μουσείου.

(«ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ», 20 Αυγούστου 2000, σελ. 32)
(Το ίδιο αναδημοσίευσε και η εφημερίδα «ΠΡΩΪΝΟΣ ΛΟΓΟΣ» των Ιωαννίνων στις 25 Αυγούστου 2000. Αρ. φύλλου: 12.850)

2. Από την Εφημερίδα «Πανηπειρωτική»

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙ

του Χαράλαμπου Θ. Δράκου

Το Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο Λάκκας Σούλι βρίσκεται στο Θεσπρωτικό και στεγάζεται στο παραδοσιακό και παλιό αρχοντικό σπίτι οικογένειας Γεωργίου Γιάννου, δημιούργημα και του οποίου είναι. Τα εκθέματα που υπάρχουν εκεί καλύπτουν την περίοδο από της αρχής της εποχής της Τουρκοκρατίας μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Ο επισκέπτης, εδώ μπορεί να δει και να καταλάβει όλες τις φάσεις της καθημερινής ζωής των προγόνων μας. Μπορεί να δει εργαλεία και σκεύη από τις δουλειές της νοικοκυράς στο σπίτι, μέχρι τις εργασίες της να κλώθει τις κλωστές για να παράγει χειροποίητα έτοιμα ενδύματα. Μπορεί να δει την προίκα της κόρης που φυλάσσονταν μέσα σε ολοσκάλιστα μπαούλα (σεντούκια), μέχρι την επίσημη ή την πολεμική αμφίεση του ραγιά ή του αρματολού-κλέφτη και μέχρι τη γενιά του 2ου παγκόσμιου πολέμου. Θαυμάζει ο καθένας την εφευρετικότητα των προγόνων μας που δημιουργούσαν σκεύη και εργαλεία τόσο για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες της καθημερινής ζωής όσο και να τα εξυπηρετούνται καλύτερα στην εργασία τους. Είναι η εποχή πριν έλθει στην Ελλάδα η βιομηχανική επανάσταση. Όλα τα εργαλεία και τα σκεύη ήταν χειροποίητα. Ο χειρόμυλος που άλεθε το σιτάρι-καλαμπόκι-κριθάρι, η μπλάντρα που πατούσαν τις ελιές κι έβγαινε το λάδι, η συσκευή που έκοβε τον καφέ, η συσκευή που έκοβε το τυρί για το φαγητό, το άροτρο, το γνέσιμο του μαλλιού στην ρόκα, όλα τα στάδια και εργαλεία παραγωγής ρούχων μάλλινων και λινών και τόσα άλλα αντικείμενα.

Στο μουσείο αυτό, ο χρόνος γυρίζει πίσω. Βρισκόμαστε σε μια πιο παλιά εποχή, σε μια εποχή που δεν θυμίζει τίποτε από την σημερινή. Και ο κάθε επισκέπτης του μουσείου δεν αναζητά βέβαια να μεταφερθεί ζωντανός σε μια άλλη εποχή, αλλά είναι στην έμφυτη τάση και στην επιθυμία του κάθε ανθρώπου να θέλει να αναζητήσει τις ρίζες του. Ο καθένας που θέλει, είναι και αισθάνεται ολοκληρωμένος άνθρωπος αναζητά την προέλευσή του, τις ρίζες του και διερευνά τον τρόπο της ζωής και του αγώνα της επιβίωσης των προγόνων του. Αυτά άλλωστε τα στοιχεία μελετά η ιστορία μας και η λαογραφία μας. Στο μουσείο αυτό υπάρχουν ακριβώς αυτά τα εργαλεία και τα σκεύη ως αποδεικτικά στοιχεία της ποιότητας και του τρόπου σκέψης της ζωής των προγόνων μας. Μιας ζωής δύσκολης, προσαρμοσμένης σε σκληρές ιστορικές περιόδους, όπως η εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι και την εποχή του μεσοπολέμου. Η επιστροφή στις ρίζες μας, προκειμένου ο σημερινός άνθρωπος να αντλήσει χρήσιμα στοιχεία για την ζωή των τότε

και έτσι να σκεφθεί τον δικό μας πολιτισμό και την δική μας ζωή ώστε να αξιοποιήσουμε το σήμερα.

Ιδιαίτερα όμως με έκανε να σκεφτώ ότι μέρος του μουσείου αυτού περιλαμβάνει και εργαλεία, σκεύη και άλλα υλικά από την εποχή των πολεμιστών Σουλιωτών. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για την δική μας ιστορία, αλλά και για την Ελληνική ιστορία. Εδώ μπορεί κανείς να δει με τι μέσα ζούσε εκείνος ο λαός των πολεμιστών, φάρες του οποίου έχουν κατέβει και στο Θεσπρωτικό (εξ' ου και σχετικά επίθετα).

Η αναφορά των αντικειμένων του μουσείου αυτού στο διάστημα του περήφανου λαού των Σουλιωτών, οι οποίοι για μεγάλο διάστημα επηρέαζαν την περιοχή της Λάκας μας δεν είναι καθόλου ασήμαντη υπόθεση, αλλά αφορά όλο το πανελλήνιο.

Αυτοί είναι οι λόγοι που όλοι μας πρέπει να αγκαλιάσουμε αυτό το μουσείο, που εκτός από λαογραφικό είναι και ιστορικό. Είναι ένας χώρος σεβαστός στην ιστορία την δική μας και στην μνήμη των γεροντότερων. Αυτή η ιστορία αξίζει να υπάρχει ζωντανή και να μεταδίδεται από γεννάς εις γενεά. Ανεξάρτητα ποιος το ίδρυσε, από το ποιοι από τις οικογένειες της περιοχής Λάκκας Σούλι έδωσαν πρόθυμα το περιεχόμενό του, όλοι μας πρέπει να εκτιμήσουμε την δική μας ιστορία, την ιστορία των προγόνων μας, η συνέχεια των οποίων είμαστε οι ίδιοι.

Δεν θα επεκταθώ άλλο, γιατί καλύτερη είναι μια επίσκεψη σε αυτό. Εκεί ο καθένας ζει την δική του ιστορία και βγάζει τα δικά του συμπεράσματα καθώς στο πέρασμα των χρόνων και των αιώνων έχει να μάθει τόσα πολλά.

Φιλικά, Χαράλαμπος Δράκος

(«Πανηπειρωτική», Ιανουάριος 2001. Αρ. φύλλου 203, σελ. 1)

3. Από την Εφημερίδα «Ηπειρος»

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ ΣΤΟ ΘΕΣΠΡΩΤΙΚΟ Ο ΕΠΙΠΛΟΠΙΟΣ Γ. ΓΙΑΝΝΟΣ.

«Κιβωτός» σωτηρίας της λαογραφίας της Λάκκας Σουλίου της Σοφίας Γιαμά

Ο πιο σωστός χαρακτηρισμός για το λαογραφικό μουσείο, που έχει δημιουργήσει, στο Θεσπρωτικό νομού Πρεβέζης, ο επιπλοπιός Γιώργος Γιάννος, είναι «κιβωτός».....

Οι παραδοσιακές στολές της περιοχής σε χρώμα μαύρο και βυσσινί δίνουν ακριβείς πληροφορίες για τις ενδυματολογικές συνθήκες των κατοίκων της Λάκκας Σουλίου ενώ η σερμανίτσα, η κούνια του 1900 διατηρείται σε άριστη κατάσταση κι όπως μας λέει ο κ. Γιάννος «έχει νανουρίσει και μεγαλώσει γενιές και γενιές κατοίκων της περιοχής».

Η «καλημέρα» στον τοίχο και το παλιό ξύλινο τραπέζι έχουν να θυμηθούν πολλοί. Ξεχωριστή ιστορία όμως αναδύει η αφιερωμένη στον θείο του κ. Γιάννου γωνιά. Του θείου του που πολέμησε στο Αφιόν Καραχισάρ το 1922 και σκοτώθηκε λίγο πριν επιστρέψει στην Ελλάδα. Σαν ένα παράξενο παιχνίδι της μοίρας όμως στην πατρίδα έφτασαν μετά τον θάνατό του τα προσωπικά του είδη. Ένα μικρασιατικό λινοκέντητο «πεσκίρι» ένας κάλυκας οβίδας σκαλισμένος από τον ίδιο με προορισμό να γίνει ανθοδοχείο. Ανάμεσα στα αντικείμενα του μουσείου περιλαμβάνονται και σπάνιες φωτογραφίες από την εποχή όπου η παρουσία φωτογράφου ήταν δείγμα πολυτέλειας περιστής.

«Το μόνο που θέλω είναι να δημιουργώ μνήμες στους μεγαλύτερους και να μαθαίνουν οι νεώτεροι» λέει ο κ. Γιώργος Γιάννος ο οποίος ανοίγει τις πόρτες του μουσείου του όποτε του ζητηθεί χωρίς να ζητά εισιτήριο απ' τους επισκέπτες του που είναι και φιλοξενούμενοι των γονιών του κυρίου Γιάννου οι οποίοι παρότι έχουν πατήσει σχεδόν τα ενενήντα δείχνουν να χαίρονται ιδιαίτερα για τον κόσμο που επισκέπτεται τον χώρο τους και είναι πάντα πρόθυμοι να του προσφέρουν ένα ποτήρι δροσερό νερό κι ένα λουκούμι στην κληματαριά της αυλής.

Η γιαγιά Όλγα κοιτάζει με αγάπη και νοσταλγία τα αντικείμενα του μουσείου πολλά από τα οποία πέρασαν από τα χέρια της.

Τα μάτια της στέκονται σαν μηχανή που επεξεργαζόταν το λινάρι. «Μεγάλη ταλαιπωρία» λέει «πολλά τα πάθη του λιναριού» δίνοντας σε μια φράση τις αναμνήσεις της από εκείνα τα χρόνια.

Στόχος του κ. Γιάννου είναι η επέκταση του μουσείου στα δύο ακόμη δωμάτια του σπιτιού προκειμένου εκεί να μπορέσει να ταξινομήσει και τα υπόλοιπα αντικείμενα που υπάρχουν στοιβαγμένα στο κατώι του.

Τα έξοδα ωστόσο είναι πολλά κι η οικονομική βοήθεια για την διαμόρφωση του χώρου από κάποιον φορέα απαραίτητη.

Αυτό μόνο ζητά ο κ. Γιάννος αφού όπως τονίζει η διατήρηση της ιστορίας του τόπου του θα είναι το μεγαλύτερο επίτευγμα της ζωής του.

Και λίγο πριν η ξύλινη πόρτα «της αυλής των θαυμάτων» κλείσει ο κ. Γιάννος αφιερώνει την προσπάθειά του στις ψυχές των επωνύμων και ανωνύμων τυρρανισμένων κατοίκων του θεσπρωτικού και της περιοχής Λάκκας Σουλίου. Μιας περιοχής στην οποία δεν χαρίστηκαν ούτε η φύση ούτε οι ευκαιρίες. Χαρίστηκαν όμως οι δικοί της άνθρωποι...

(«Ηπειρος», Εφημερίδα που εκδίδεται στα Γιάννενα)
(Το ίδιο αναδημοσίευσε και η εφημερίδα «Το ΒΗΜΑ της Πρέβεζας», στις 13 Ιουνίου 2000, Αριθ. φύλλου: 1532)

4. Από την Εφημερίδα «Νικόπολη»

Το Λαογραφικό Μουσείο του Γιώργου Γιάννου στο Θεσπρωτικό

Ένα λαογραφικό Μουσείο στο οποίο έχει συγκεντρώσει τη νεώτερη ιστορία της Λάκκας Σουλίου, δημιούργησε στο Θεσπρωτικό ο κ. Γιώργος Γιάννος. Ένα όμορφο πέτρινο σπίτι φιλοξενεί το Μουσείο στο οποίο ο κ. Γιάννος δέχεται καθημερινά επισκέπτες και σχολεία απ' την ευρύτερη περιοχή χωρίς εισιτήριο και δαπανώντας τον προσωπικό του χρόνο, ξεναγώντας τους στις δύο αίθουσες. Εκεί έχει δημιουργήσει με μεράκι έναν χώρο όπου φιλοξενούνται αντικείμενα της καθημερινής ζωής των κατοίκων της περιοχής αλλά και εργαλεία που χρησιμοποίησαν οι επαγγελματίες της εποχής από το 1700 μέχρι σήμερα.

Ο ίδιος ο κ. Γιάννος μας ξεναγεί στο Μουσείο τονίζοντας τα εξής:

Γεννήθηκα και μεγάλωσα στο Θεσπρωτικό (Λέλοβα) από γονείς αγρότες. Το επάγγελμά μου είναι επιπλοποιός (μαραγκός). Εδώ και πολλά χρόνια, περίπου 28, με δική μου πρωτοβουλία και έξοδα δημιούργησα το λαογραφικό Μουσείο που στεγάζεται στο παλιό μου πέτρινο σπίτι, χτισμένο από το 1860, από τον ιερέα Παπαγιάννη Ιωάννη, προπάππο μου. Είναι κληρονομιά της μητέρας μου και το κατέχω νόμιμα. Οδηγός μου η αγάπη προς την παράδοση και η αγωνία για το μέλλον, που δημιούργησα αυτό το Λαογραφικό Μουσείο. Από την παιδική μου ηλικία έχω πολλά βιώματα, από την ζωή, τα ήθη και τα έθιμα των ανθρώπων εκείνης της εποχής. Αυτό που με ώθησε περισσότερο να ασχοληθώ και να δημιουργήσω αυτό το Λαογραφικό Μουσείο ήταν τα πολλά παλιά αντικείμενα που είχε το πατρικό μου σπίτι. Και θυμάμαι ένα περιστατικό που συνέβαινε συχνά με μια παλιά κασέλα της γιαγιάς μου ολοσκάλιστη με ωραίους χρωματισμούς, που είχε μια κλειδαριά με τραγουδιστό ήχο όταν την ξεκλείδωνες, φτιαγμένη στα Γιάννενα το 1878, προίκα της γιαγιάς μου. Έλεγα στον αδελφό μου τον Σπύρο να βρούμε το κλειδί που το έκρυβε η γιαγιά μας για να ανοίξουμε και να φάμε τα καρύδια και τα αμύγδαλα που είχε μέσα. Η δημιουργία αυτού του Λαογραφικού Μουσείου αφιερώνεται στις ψυχές των επώνυμων και ανώνυμων τυρρανισμένων ανθρώπων του χωριού μας και της περιοχής Λάκκας Σουλίου.

Τέλος, αφιερώνεται στους νέους για να γνωρίζουν την ζωή και την πάλη εκείνων των ανθρώπων.

Σε δύο από τα τέσσερα μεγάλα δωμάτια που έχει το παλιό αυτό σπίτι, στεγάζονται τα αντικείμενα που χωρίζονται σε διάφορες ενότητες.

Το πρώτο δωμάτιο περιλαμβάνει εργαλεία επαγγελματικά από παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως: τον γεωργό (ζευγίτη), τον σιδερά, τον άνθρωπο της φωτιάς, τον μαραγκό-ξυλογλύπτη-σαμαρά, κτηνοτρόφο, πεταλωτή, ξυλοκόπο, τσαγάρη, ράφτη, μελισσοκόμο, κουρέα, μπαρμπέρης, μπακάλη, υφάντρα και πολλά άλλα αντικείμενα που χρησιμοποίησαν οι οικογένειες

στα σπίτια τους μέχρι το 1950, όπως η Μπλάντρα που πάταγαν τις ελιές, ο χειρονακτικός πέτρινος μύλος που άλεθαν το αλεύρι κ.ά.

Το δεύτερο δωμάτιο που λέγεται οντάς, το δωμάτιο της υποδοχής, έχει αντικείμενα από το νοικοκυριό και πολλά προσωπικά αντικείμενα και ενδυμασίες ανδρών και γυναικών της εποχής εκείνης. Επίσης, βιβλία, φωτογραφικό υλικό και πολλά παλιά παιχνίδια που τά'φτιαχναν μόνα τους τα παιδιά, καθώς και σχολικά είδη του μαθητή. Όλα τα αντικείμενα που χωρίζονται σε ενότητες είναι περίπου 800.

Το Μουσείο αυτό το επισκέπτονται δωρεάν πολλά σχολεία και πολύς κόσμος της περιοχής Λάκκας Σουλίου, άνθρωποι των γραμμάτων και της τέχνης.

Η προσπάθεια αυτή δεν έχει πάρει μεγάλη δημοσιότητα γιατί το όνειρό μου είναι να το ολοκληρώσω στις τέσσερις αίθουσες. Για να διατηρηθεί το κτίριο και η συντήρηση των αντικειμένων που είναι σπάνια και μεγάλης αξίας χρειάζομαι μία οικονομική βοήθεια από την πολιτεία, έτσι ώστε θα διατηρηθεί και θα αντιπροσωπεύει ολόκληρη την Λάκκα Σούλι.

Για τον επισκέπτη που θέλει να γνωρίσει και να δει το Λαογραφικό Μουσείο, μπορεί να πάρει στο τηλέφωνο 06830-31.619 οποιαδήποτε ώρα και ημέρα.

(Εφημερίδα της Πρέβεζας «ΝΙΚΟΠΟΛΗ»
στις 10-11 Ιουνίου 2000. Αρ. φύλλου: 152)

5. Από την Εφημερίδα «Άσσος»

Λαογραφικό Μουσείο Γιώργου Γιάννου στο Θεσπρωτικό.

Μια ζωή αγώνας για το λαϊκό πολιτισμό και την Παράδοση.

Ο Γιώργο-Γιάννος γεννήθηκε, μεγάλωσε και ζει στο Θεσπρωτικό. Οι γονείς του αγρότες και το επάγγελμά μου μαραγκός.

Η αγάπη προς την παράδοση και η αγωνία για το μέλλον τον οδήγησαν πριν πολλά χρόνια να συγκεντρώσει παλιά αντικείμενα με σκοπό κάποτε να δημιουργήσει λαογραφικό μουσείο.

Αφού συγκέντρωσε πλούσιο λαογραφικό υλικό αποφάσισε να δημιουργήσει λαογραφικό Μουσείο και το στέγασε στο παλιό πέτρινο παραδοσιακό σπίτι, χτισμένο το 1860, από τον παππού της μητέρας του, ιερέα Παπαγιάννη Ιωάννη.

Όλα τα αντικείμενα εδώ είναι εκτεθειμένα σε δυο δωμάτια.

Το πρώτο δωμάτιο έχει εργαλεία από παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως: γεωργού, σιδερά, μαραγκού, ξυλογλύπτη, σαμαρά, κτηνοτρόφου, πεταλωτή, ξυλοκόπου, τσαγάρη, ράφτη, μελισσοκόμου, κουρέα, μπακάλη, υφάντρας, και πολλά άλλα αντικείμενα που χρησιμοποιήσαν οι οικογένειες στα σπίτια τους πριν το 1950.

Το δεύτερο δωμάτιο που λέγεται οντάς, δωμάτιο υποδοχής, έχει αντικείμενα από το νοικοκυριό, ενδυμασίες ανδρών και γυναικών, βιβλία, φωτογραφικό υλικό, σχολικά είδη και πολλά αυτοσχέδια παιδικά παιχνίδια.

Τα αντικείμενα είναι 800 περίπου και ενδεικτικά αναφέρουμε μερικά: κρεατομηχανή χεριού, ζυγαριά, δράμια, αργαλειός, ανέμη, ρόκα, τρικρίκι, αντί, λινάρι, κλώστης, γδαρτόξυλο, μάγγανο, ρωμαϊκά κεραμίδια, караβίδα από τη λίμνη της Μαυρής, σιδερομηχανή, αλέτρι, φιέντρα, ξύστρα, καμιτσίκι, ζυγός, παλατζέτα, λαιμαριά, καπίστρι, σβάρα, αλισωτό περδούκλιο, χειροπόδια, μπούκλα, πλόσκα, παγούρι, νεροκολόκυθο, καρπολόγι, δρεπάνι, παπύρι, ψαθί, πέταλα, τανάλια, χαλινάρια ζώων, ροδοκρίμανο, σταροδρίμανο, σαμάρι, βαρέλα, τσοκάνια, κουδούνια, χαλκώματα, σουραμάδες, ροκάνι, μπρατσοπρίονο, σιγάτσο, χεροπρίονο, σάρες, σμύλα, σκαρπέλο, τσαπράκι, νταβίδια, χειροδρέπανο, καρφιά, κλειδαριές, κλειδιά, ματσιώλα, καλαπόδια, καμινέτο, φαλτσέτες, τσαγκαροσούφλι, μηχανή για κούρεμα, ψαλίδι, ξυράφια με λαβή, λουρί ακονίσματος, σίδηρο με κάρβουνα, κυψέλες από κορμούς δένδρων, καπνιστήρι, φουσερό, μπλάντρα, κιούπι, πέτρινος μύλος (χειρόμυλος), τζούμπα πέτρινη, παλάντζες, καντάρια, σατέρι, μπραγάτσια από χαλκό και από τσίγκο, τσιγκέλια, ξύλινη σκάφη, καζάνι χαλκωματένιο, κοπάνι, μασιάς, πυροστιά, καλάθια, χωνί, δίσκος, καθρέπτες, λαβίδα μεταλαβιάς σε χρυσό, νομίσματα, πλάκα, κοντύλι, πένες, πενόξυλα, σφεντόνα, πεταχτήρα, μάλλινες ενδυμασίες από αργαλειό (γκιούρτα, ποδιά, μα-

ντήλι, κάλτσες, ζακέτα), βιβλία από το 1740, βεντούζες, πατίνι, καφεκούτι, αλατοθήκη, πιπεροθήκη, σίτα για αλεύρι, ζυμοσκάφιδο, μπαλτάς, ξύλινες κουτάλες, γαβάθα, σφράϊσα για λειτουργιές, τσουκάλι, μαστραπάς, σινί, τάβλα, σουγιάδες, ψίστρης, μάλλινα μαξιλάρια, ραπτομηχανή, ρακογυάλια (ρακοπότηρα), καλημέρα, λάμπα, λυχνάρι, σαρμανίτσα, σπάργανο, ωρολόγια, πορτοφόλια, καρδάρα, αγκλίτσα, αναπτήρα με πριόβολο, φουστανέλα, γιλέκο, τσαρούχια, ραδιόφωνο, φρουτιέρες, σκορδοστούμπι, κάλτσες, καλτσοδέτες, τσαρούχια, μπουρτζάνα, βλάντα, βουρτσόξυλο κλπ.).

Το Μουσείο αυτό ο ιδρυτής το αφιερώνει σ' όλους αυτούς που έζησαν στην περιοχή της Λάκκας Σούλι, επώνυμους και ανώνυμους, και έφυγαν από κοντά μας. Επίσης αφιερώνεται στους σημερινούς νέους για να γνωρίζουν την ζωή και τον αγώνα των προγόνων τους.

Όνειρό του η επέκταση του μουσείου και στα υπόλοιπα δωμάτια του παραδοσιακού σπιτιού του, αφού πρώτα όμως ανακαινιστεί το σπίτι με χρήματα που θα δώσει η Πολιτεία ή οποιοσδήποτε άλλος φορέας. Επίσης να γίνει συντήρηση των πολύτιμων αντικειμένων από ειδικούς.

Το παράδειγμα του Γιώργου Γιάννου πρέπει να το ακολουθήσουμε όλοι. Ό,τι παλιό παραδοσιακό αντικείμενο έχουμε στο σπίτι μας πρέπει να το διαφυλάξουμε, μέχρι να βρεθεί κάποιος φορέας να το αξιοποιήσει.

Δεν πρέπει να αδιαφορούμε και να γυρίζουμε την πλάτη στην παράδοση, γιατί τότε είναι σαν ν' αφαιρούμε ένα μέρος από τη ζωή μας.

Η είσοδος στο μουσείο είναι δωρεάν. Όποιος θέλει να το επισκεφτεί, πρέπει πρώτα να επικοινωνήσει με το Γιώργο Γιάννο στο τηλέφωνο 06830-31.619 οποιαδήποτε ώρα και ημέρα.

(Τριμηνιαία Εφημερίδα «ΑΣΣΟΣ» Ιούλιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος 1999. Αριθμ. φύλλου: 2)

6. Από την Εφημερίδα «Η φωνή ΤΗΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ»

**Στο Θεσπρωτικό Πρεβέζης,
Ένα μικρό, μα σπουδαίο, Λαογραφικό Μουσείο.**

Οι δρόμοι, μια απ' τις προηγούμενες Κυριακές, με έβγαλαν στο Θεσπρωτικό Πρεβέζης (Λέλοβα).

Πρόκειται για ένα όμορφο και αρκετά μεγάλο χωριό, που σίγουρα θα το γνωρίζετε.

Ίσως όμως, εσείς που έχετε να το επισκεφθείτε καιρό, να μη γνωρίζετε, πως ένας πατριώτης Ηπειρώτης επιπλοποιός, ο Γιώργος Γιάννος, έστησε εκεί ένα υπέροχο και ζεστό Λαογραφικό Μουσείο!

Επί 30 συναπτά έτη μάζευε αντικείμενα και πράγματα ο ευαίσθητος αυτός άνθρωπος και όταν έφτασε σε μια συλλογή 950 αντικειμένων της καθημερινής ζωής, αποφάσισε την ίδρυση μουσείου-ονείρου.

Εδώ φυλάσσεται με ευλάβεια η καθημερινή ζωή των κατοίκων του Θεσπρωτικού.

Το μουσείο στεγάζεται σε ένα μικρό πέτρινο, καθαρά ηπειρωτικό σπίτι, του 1860, το οποίο έκτισε ο ιερέας προπάππος του κ. Γ. Γιάννου, παπα-Γιάννης.

Το πιο παλιό αντικείμενο του μουσείου είναι ένας πέτρινος μύλος, του 17^{ου} αιώνα. Εκτίθεται ακόμη μια μπλάντρα (μεγάλο κομμάτι ξύλου επί του οποίου πατούσαν ελιές), αργαλειός, μηχανή επεξεργασίας λιναριού, κυψέλη (σκαλισμένη σε κορμό δένδρου), εργαλεία μπακάληδων, μπαρμπέρηδων, πεταλωτών, σιδεράδων, κ.ά.

Σε άλλο δωμάτιο, της υποδοχής (οντάς), υπάρχουν παλαιά είδη καθημερινής χρήσεως. Εντύπωση προκαλεί μια κασέλα – προίκα της γιαγιάς, σκαλισμένη στα Γιάννενα το 1878, που τα τελευταία χρόνια περιορίσθηκε να φυλάει μόνο ... καρύδια και αυτά κλειδωμένα.

Τα εκκλησιαστικά είδη του παπα-Γιάννη, του 18^{ου} αι., εκτίθενται κι αυτά. Επίσης τα παλιά παιχνίδια, με τα οποία έπαιζαν τα παιδιά του σπιτιού:

Ένα ξύλινο πατίνι, ρόδα (από κονσέρβες της ΟΥΝΤΡΑ), ξύλινες σβούρες, τσίγκινο αεροπλανάκι, γυαλενάκια (βόλοι), καθώς και σχολικά είδη του 1940, όπως πλάκα, μολύβι και κονδυλοφόρος.

Επίσης, πολλές παλαιές φωτογραφίες.

Ειδική γωνιά, αυτή του «θείου Γιάννου», ο οποίος πολέμησε στον ιστορικό Ακροϊνό και σκοτώθηκε λίγο πριν επιστρέψει στην μητέρα Ελλάδα. Αυτός δεν επέστρεψε ποτέ, ήρθαν όμως τα προσωπικά του είδη: Ένα μικρασιατικό λινόκέντητο πεσκίρι, ένας κάλυκας οβίδας, τον οποίο ο ίδιος είχε σκαλίσει, για να τον κάνει –μάλλον- ανθοδοχείο...

Το μουσείο ανοίγει τις πόρτες του όποτε ώρα και όποτε του το ζητήσουν. Οι επισκέπτες φιλοξενούνται κιόλας στο σπίτι του κ. Γιάννου. Νερό και λου-

κουμάκι -να σου θυμίζει μοναστήρι- στην αυλή, κάτω από την κληματαριά. Γραφική μορφή η γιαγιά Όλγα, άνω των 90, που όλο καλοσύνη και δεμάτια μνήμες στα μάτια, υποδέχεται και ξεναγεί.

Αν βρεθείτε στο Θεσπρωτικό, χτυπήστε την πόρτα του κ. Γιάννου. Κι αν έχετε παλαιά αντικείμενα από την περιοχή, καταθέστε τα στο μουσείο αυτό. Θα μείνουν, να θυμούνται οι παλαιοί και να μαθαίνουν οι νέοι.

Κι εσύ, πολιτεία, φρόντισε να τοποθετήσεις ενδεικτικές πινακίδες στο δρόμο, να μάθει ο κόσμος πως η ιστορία δεν πεθαίνει, όσο υπάρχουν Έλληνες ...

Έτσι η Ήπειρος μετά τα μουσεία:

1. Παύλου Βρέλλη στο Μπιζάνι.
2. Αφών Βρέλλη στα Γιάννενα.
3. Αγαπίου Τόλη στους Κήπους Ζαγορίου.
4. Κοινοτικός Άνω Σοδενών Ζαγορίου.

Έχει και το μουσείο του Γιώργου Γιάννου.

Επισκεφθείτε το και δεν θα μετανιώσετε.

(Εφημερίδα «Η φωνή ΤΗΣ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ»

στις 6 Ιουνίου 2001. Αρ. φύλλου: 190)

7. Από το Περιοδικό «Ηπειρος, Άπειρος Χώρα»

ΙΣΤΟΡΙΚΟ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΛΙ

Ο Γιώργο Γιάννος, ο δημιουργός του ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου της Λάκκας Σούλι, που βρίσκεται στην κωμόπολη και έδρα του Δήμου, το Θεσπρωτικό, είναι ένας απλός επαγγελματίας, επιπλοποιός. Δεν κατέχει πτυχία, ούτε γνωρίζει ξένες γλώσσες, ούτε πολύ περισσότερο, δεν έχει κάνει ειδικές σπουδές. Έχει όμως μέσα του βαθύ το αίσθημα της φιλοπατρίας και της πίστης στην παράδοση και το λαϊκό πολιτισμό.

Είναι ένας άνθρωπος της καθημερινής βιοπάλης, προικισμένος όμως με πολύ μεράκι, με πραγματικό πάθος για τη διαφύλαξη και συντήρηση της λαϊκής παράδοσης και του λαϊκού πολιτισμού.

Ε βάση αυτό το ανεξάντλητο μεράκι και ασίγαστο πάθος ο Γιώργο Γιάννος περιμάζεψε, περιποιήθηκε και συντήρησε ένα μεγάλο πλήθος από έπιπλα, σκεύη, εργαλεία και υλικά, που χρησιμοποιούσαν οι πρόγονοί μας είτε στην καθημερινή τους ζωή και στις ασχολίες τους, είτε στις ημέρες των γιορτών, των πανηγυριών, και των λοιπών κοινωνικών εκδηλώσεων.

Το Λαογραφικό και ιστορικό αυτό Μουσείο «Λάκκας Σούλι» βρίσκεται στο Θεσπρωτικό και στεγάζεται στο παραδοσιακό και παλιό αρχοντικό σπίτι οικογένειας Γιώργου Γιάννου, δημιούργημα και του οποίου είναι. Τα εκθέματα που υπάρχουν εκεί καλύπτουν την περίοδο από την αρχή της εποχής της Τουρκοκρατίας μέχρι τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Ο επισκέπτης, εδώ, μας εξηγεί ο κ. Γιάννος, μπορεί να δει και να καταλάβει όλες τις φάσεις της καθημερινής ζωής των προγόνων μας. Μπορεί να δει εργαλεία και σκεύη από τις δουλειές της νοικοκυράς στο σπίτι, μέχρι τις εργασίες της να κλώθει τις κλωστές για να παράγει χειροποίητα έτοιμα ενδύματα. Μπορεί να δει την προίκα της κόρης που φυλάσσονταν μέσα σε ολοσκάλιστα μπαούλα (σεντούκια), μέχρι την επίσημη ή την πολεμική αμφίεση του ραγιά ή του αρματωλού-κλέφτη και μέχρι τη γενιά του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου.

Θαυμάζει ο καθένας την εφευρετικότητα των προγόνων μας που δημιουργούσαν σκεύη και εργαλεία τόσο για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες της καθημερινής ζωής όσο και να εξυπηρετούνται καλύτερα στην εργασία τους. Είναι η εποχή πριν έλθει στην Ελλάδα η βιομηχανική επανάσταση. Όλα τα εργαλεία και τα σκεύη είναι χειροποίητα. Ο χειρόμυλος που άλεθε το σιτάρι -καλαμπόκι -κριθάρι, η μπλάντρα που πατούσαν τις ελιές κι έβγαινε το λάδι, η συσκευή που έκοβε τον καφέ, η συσκευή που έκοβε το τυρί για το φαγητό, το άροτρο, το γνέσιμο του μαλλιού στην ρόκα, όλα τα στάδια και εργαλεία παραγωγής ρούχων μάλλινων και λινών και τόσα άλλα αντικείμενα.

Ρωτήσαμε, στη συνέχεια, τον κ. Γιάννο, πώς βλέπει τη λειτουργία του Μουσείου και πώς επηρεάζει τις νεότερες γενιές.

Στο μουσείο αυτό, ο χρόνος γυρίζει πίσω. Βρισκόμαστε σε μια παλιά εποχή, σε μια εποχή που δεν θυμίζει τίποτε από την σημερινή. Και ο κάθε επισκέπτης του μουσείου δεν αναζητά βέβαια να μεταφερθεί ζωντανός σε μια άλλη εποχή, αλλά είναι στην έμφυτη τάση και στην επιθυμία του κάθε ανθρώπου να θέλει να αναζητήσει τις ρίζες του. Ο καθένας που θέλει να είναι και να αισθάνεται ολοκληρωμένος άνθρωπος, αναζητά την προέλευσή του, τις ρίζες του και διερευνά τον τρόπο της ζωής και του αγώνα της επιβίωσης των προγόνων του. Αυτά άλλωστε τα στοιχεία μελετά η ιστορία μας και η λαογραφία μας. Στο μουσείο αυτό υπάρχουν ακριβώς αυτά τα εργαλεία και τα σκεύη ως αποδεικτικά στοιχεία της ποιότητας και του τρόπου σκέψης της ζωής των προγόνων μας. Μιας ζωής δύσκολης, προσαρμοσμένης σε σκληρές ιστορικές περιόδους, όπως η εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι και την εποχή του μεσοπολέμου. Η επιστροφή στις ρίζες μας, προκειμένου ο σημερινός άνθρωπος να αντλήσει χρήσιμα στοιχεία για την ζωή των τότε και έτσι να σκεφθεί τον δικό μας πολιτισμό και την δική μας ζωή ώστε να αξιοποιήσουμε το σήμερα.

Η σύνδεση του Μουσείου με το παρελθόν και την ιστορία βοηθά τον επισκέπτη και τους νεότερους να αποκτήσουν συνείδηση της ιστορικής συνέχειας των ανθρώπων, που διαχρονικά κατοίκησαν στα μέρη αυτά της Λάκκας Σουλίου, και ειδικότερα των Σουλιωτών, με τους οποίους είχαν συνεργασία και κοινωνική επαφή οι κάτοικοι της περιοχής.

Ιδιαίτερα με ενθάρρυνε, πρόσθεσε ο κ. Γιάννος, για να συνεχίσουν αυτό το έργο, η σκέψη πως μέρος του μουσείου αυτού περιλαμβάνει και εργαλεία, σκεύη και άλλα υλικά από την εποχή των πολεμιστών Σουλιωτών. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για την δική μας ιστορία, αλλά και για την Ελληνική ιστορία.

Εδώ μπορεί κανείς να δει με τι μέσα ζούσε εκείνος ο λαός των πολεμιστών, φάρες του οποίου έχουν κατέβει και στο Θεσπρωτικό (εξ' ου και σχετικώς επίθετα).

Η αναφορά των αντικειμένων του μουσείου αυτού στο διάστημα του περήφανου λαού των Σουλιωτών, οι οποίοι για μεγάλο διάστημα επηρέαζαν την περιοχή της Λάκκας μας δεν είναι καθόλου ασήμαντη υπόθεση, αλλά αφορά όλο το πανελλήνιο.

Ο δήμαρχος του Δήμου Θεσπρωτικού κ. καινούργιος που γνωρίζει τον κ. Γιάννο από παλιά, και στον οποίο απευθυνθήκαμε, μας είπε, ότι ο δημιουργός του Μουσείου είναι άξιος τιμής και επαίνου, γιατί με δική του πρωτοβουλία, με δικούς του κόπους και με δικά του έξοδα, δημιούργησε αυτό το θαυμάσιο χώρο, όπου στεγάζεται η τοπική ιστορία, η τοπική παράδοση και ο τοπικός λαϊκός πολιτισμός.

Υποσχέθηκε μάλιστα, πως μέσα από τις αρμοδιότητες και τις δυνατότητες του Δήμου, θα προσπαθήσει να βοηθήσει και να σταθεί αρωγός στη συντήρηση και στον εμπλουτισμό του μουσείου.

Θα στηρίζει, υποσχέθηκε ο κ. Δήμαρχος, όχι μόνο τους άμεσους στόχους του Μουσείου, που είναι η επέκτασή του σε δύο υπό διαμόρφωση αίθουσες, ώστε να εκτεθούν και άλλα εκθέματα, που βρίσκονται στις αποθήκες, αλλά και τους μεσοπρόθεσμους στόχους που είναι η ανέγερση ενός νέου Μουσείου, με προδιαγραφές για τη λειτουργικότητά του και μάλιστα σε χώρο, πιο κεντρικό και πιο εύκολα προσπελάσιμο, ώστε να διευκολύνεται όχι μόνο η έκθεση των ειδών, αλλά και η επίσκεψή του από όσους εκδηλώσουν σχετικό ενδιαφέρον. Ήδη ο κ. Γιάννος έχει επισκεφθεί άλλα Ηπειρωτικά Λαογραφικά Μουσεία και διαμορφώνει άποψη για το σχέδιο του Λαογραφικού Μουσείου.

Αυτή η προσπάθεια και το όραμα του κ. Γιάννου, πρέπει να βοηθηθεί από ιδιώτες και φορείς ώστε να υλοποιηθεί, να λάβει «σάρκα και οστά» και να αποτελέσει την πολιτιστική εστία της περιοχής, ένα σοβαρό πολιτιστικό κέντρο, όπου θα συνυπάρχει η παράδοση και η ιστορία με το παρόν με τις σύγχρονες πολιτιστικές δραστηριότητες, με αυτό το πολιτιστικό μέλλον της περιοχής.

(Περιοδικό «Ηπειρος, Άπειρος Χώρα»,
Σεπτέμβριος 2001. Αρ. φύλλου: 3).

ΑΛΛΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

1. Από το βιβλίο «Μνήμες-Μορφές-Διηγήματα» του Κωστή Μ. Σιώζη.

«Μια επίσκεψη στο λαογραφικό Μουσείο Θεσπρωτικού»

Η ιδιαίτερη πατρίδα, η γενέθλια γη, μας τραβάει σαν μαγνήτης. Η επιστροφή, η επίσκεψη σ' αυτή, είναι εκ των «ουκ άνευ» για όλους τους ταξιδεμένους. Όποιος πει πως δεν συγκινείται ή αδιαφορεί για ένα ταξίδι στον τόπο που τον γέννησε, ψεύδεται ασύστολα. Η πατρίδα για τους ξενιτεμένους είναι πληγή αγιάτρευτη, όπως γράφει και ο Ψαθάς στο όμορφο βιβλίο του «Κάτω απ' τους ουρανοξύστες».

Η επίσκεψη στην ιδιαίτερη πατρίδα, μας ανακουφίζει, μας τονώνει, μας ευχαριστεί και μας κάνει να νιώθουμε πως είμαστε στα νερά μας. Γι' αυτό με την πρώτη ευκαιρία βρέθηκα στο χωριό με ένα φίλο μου καλό.

Αφού θυμηθήκαμε τα παλιά με κάθε λεπτομέρεια θελήσαμε να επισκεφθούμε και το λαογραφικό μουσείο που δημιούργησε με πολύ μεράκι και κόπο και με δικά του έξοδα, ο ωραίος συμπολίτης μας Γιώργος Γιάννος.

Ανηφορίσαμε το πλατύ δρόμο που οδηγεί από τον «Ακραίο» στον Αγιώργη. Σταθήκαμε για λίγο στο πλατό που βλέπει στην είσοδο και στο προαύλιο της εκκλησίας. Φέραμε στη μνήμη μας το μικρό πανηγύρι που γίνεται τη Δεύτερη μέρα της Λαμπρής που γιορτάζει ο Άγιος και νιώσαμε ευχάριστα. Λίγα βήματα βορειότερα και βρισκόμαστε στην είσοδο του πατρικού σπιτιού του Γιώργου Γιάννου, στο οποίο δύο αίθουσες μία στο ισόγειο και μία στο ανώγειο έχουν διατεθεί για τη λειτουργία του μουσείου.

Πολλοί χωριανοί έχουν δωρίσει αντικείμενα παλαιάς εποχής και έτσι κατορθώθηκε η δημιουργία του ωραίου αυτού μουσείου.

Βλέπεις εκεί σύνεργα του νοικοκυριού παλαιάς εποχής, κυρίως προ του πολέμου. Μια ξύλινη σκάφη για το ζύμωμα από σκαμμένο κορμό δέντρου, πολλές κατσαρόλες, ξύλινα χουλιάρια, τσουκάλια, μαγκάνια, τσικρικία, αδράχτια, ανέμες, αλέτρια, μία σβάρνα, ξύλινα και πέτρινα γουδιά, στρώματα με ποικιλία σχεδίων, μουσικά όργανα κ.λ.π.

Επίσης υπάρχουν γραπτά κειμήλια καθώς και φωτογραφίες ανθρώπων της περασμένης εποχής με τις χαρακτηριστικές τους ενδυμασίες.

Όλα αυτά μας μετέφεραν νοερά στα παιδικά μας χρόνια και μας προκάλεσαν μία τρυφερή συγκίνηση αφού ήταν σαν να κάναμε ξαφνικά ένα ταξίδι στο παρελθόν και συναντηθήκαμε με αγαπημένα πρόσωπα που δεν υπάρχουν πια ανάμεσά μας. Τα αντικείμενα αυτά έχουν λειανθεί από την πολύχρονη χρήση και επαφή με τα δυνατά ροζιασμένα χέρια των γονικών μας που αγωνίζονταν σκληρά μέρα και νύχτα για να εξασφαλίσουν τα απαραί-

τητα για την επιβίωσή τους. Αυτοί ήταν οι ελεύθεροι σκλάβοι, οι οποίοι δεν εργάζονταν στην υπηρεσία κανενός αφέντη, αλλά μονάχα από την ανάγκη επιβίωσης. Πολλά από τα εργαλεία αυτά ήταν τόσο συνδεδεμένα με τη βιοπάλη και τον αγώνα ώστε αναφέρονται σ' αυτά και χαρακτηριστικές φράσεις.

Από τη σκάφη λόγου χάριν που έβγαινε το λάδι με πάτημα του καρπού της ελιάς, έμεινε η φράση «μου βγήκε το λάδι» ή «του έβγαλε το λάδι». Λέγεται για κάποιον που τον υπέβαλαν σε εξαντλητική εργασία. Από την επεξεργασία του λιναριού στο μάγκανο έχει βγει η φράση «του λιναριού τα πάθια». Αναφέρεται σε άτομο που εργάστηκε εξαντλητικά για πολλές ώρες και σε διαφορετικές εργασίες.

Από το στροβίλισμα του αδραχτιού η φράση: «του ήρθε ο ουρανός σφοντύλι». Λέγεται για άτομο που αισθάνεται ζάλη από ξαφνικό χτύπημα στο κεφάλι, κ.ά.

Όταν αντίκρισα το μάγγανο θυμήθηκα ξαφνικά τη μακαρίτισσα τη μάνα μου σκυμμένη πάνω σ' αυτό το εργαλείο ώρες ολόκληρες να ιδροκοπά ακατάπαυστα στο ρυθμό γκράπα, γκράπα, για να φκιάζει το λινάρι ίνα. Τι αγώνας Θεέ μου.

Όλες αυτές τις αναμνήσεις τις γεμάτες κόπο, αγωνία και ιδρώτα περιέσωσε ο φίλος μας ο Γιώργος και είναι το καλύτερο μνημόσυνο στους ακάματους εκείνους εργάτες γονιούς μας που έδιναν τη μάχη τους μέρα-νύχτα στο χωράφι, στο βουνό, στη στάνη, μέσα στο κρύο, τη βροχή, το λιοπύρι για να μας εξασφαλίσουν όχι μόνο το ζειν αλλά και το ευ ζειν.

Φίλε Γιώργο εύγε σου και ευχαριστούμε.

2. Από επιστολή του Νίκου Παπαβασιλείου.
συνταξιούχου δάσκαλου.

Αγαπητέ μου Γιώργο,

Δεν βρίσκω λόγια να σε συγχαρώ για το κατόρθωμά σου να ιδρύσεις στο Θεσπρωτικό, ιδιαίτερη πατρίδα μας, το Λαογραφικό Μουσείο Λάκκας Σούλι. Και είναι τούτο πράγματι κατόρθωμα, διότι δύσκολα θα βρισκόταν κάποιος άλλος να αποτολμήσει τέτοιο έργο και να αγνοήσει, όπως εσύ, κόπους, χρόνο, φροντίδες και χρήμα και χωρίς τη συμπαράσταση κανενός. Και τα κατάφερες με τη μεγάλη επιμονή που διαθέτεις αλλά προπαντός με το απύθμενο μεράκι που σε κατείχε και κατέχει για το έργο τούτο, και μάλιστα, χωρίς να αποβλέπεις σε κάποιο κέρδος.

Όμως θέλω να σε συγχαρώ και για ένα άλλο ακόμη λόγο, προσωπικό, θα τον έλεγα. Διότι, αγαπητέ Γιώργο, με την ίδρυση και λειτουργία του Μουσείου σου στο Θεσπρωτικό ήρθες να συμπληρώσεις και τη δική μου συγγραφική προσπάθεια.... με το βιβλίο μου «Μνήμες από τα παραδοσιακά Λέλοβα».

Μπράβο σου Γιώργο. Ελπίζω, και είμαι βέβαιος, πως το έργο σου θα εκτιμηθεί πάρα πολύ από τους συμπατριώτες μας.

Σου εύχομαι καλή δύναμη και μεγάλη πρόοδο στους ευγενικούς στόχους του Μουσείου σου.

Γ' ΜΕΡΟΣ:

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

Επώνυμοι και ανώνυμοι πολίτες των γραμμάτων και της τέχνης, αλλά και απλοί άνθρωποι που επισκέφθηκαν το Μουσείο, περιέγραψαν με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο στο Βιβλίο Επισκεπτών το θαυμασμό τους και τις εντυπώσεις τους.

Από το Βιβλίο των Επισκεπτών πήραμε μερικές εντυπώσεις.

- Απίθανο υλικό, φλογερός άνθρωπος ο Γιώργο Γιάννος, που συγκέντρωσε στο παραδοσιακό παλιό σπίτι του 1860 μεράκι απέραντο για την Ιστορία του τόπου του και τη ζωή των κατοίκων της περιοχής. Η συγκίνηση για μένα ήταν απέραντη. Θυμήθηκα και 'γω στιγμές από περιγραφές του πατέρα μου για τον πόλεμο στην Μικρά Ασία (1922). Όλα αυτά και τόσα άλλα μέσω των ιστορικών εκθεμάτων-ντοκουμέντων του άδολου ..... αγωνιστή και ανθρώπου Γιώργου Γιάννου. Εύγε! Χίλια μπράβο και ευχαριστώ. Μακάρι όλοι μας να μπορούσαμε να το βοηθήσουμε.

Θεσπρωτικό 1/11/1997

Δημήτρης Γραμματικόπουλος – Ιατρός.

- Το ταξίδι του Μουσείου στο χρόνο μας ταξιδεύει σε άλλες εποχές, το δε εισιτήριο είναι διαχρονικό. Ο Γιώργος Γιάννος οδηγός του τρένου που ποτέ δεν παύει να σφυρά. Περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια την Ιστορία του τότε η οποία ποτέ δεν θα σβήσει. Πάντα θα θυμίζει στους νεότερους από πού προέρχονται. Πολλά συγχαρητήρια στον ταξιδιώτη του χρόνου Γιώργο Γιάννο.

Θεσπρωτικό 07/6/2000

Γιάννης Βασιλειάδης – Δημοσιογράφος.

- Αξέχαστη μέρα για μένα. Μεγάλη η προσφορά σου στην παράδοση και τον τόπο. Εμείς οι άλλοι δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε άλλο παρά να Γίνουμε αρωγοί στην προσπάθειά σου αυτή. Σ' ευχαριστώ πολύ για όλα.

Θεσπρωτικό 24/8/1999

Πάυλος Γ. Χρήστου – Δάσκαλος.

- Σαν το μελίσσι και χωρίς βουητό, αθόρυβα αντί για μέλι μάζεψες τις μνήμες τα χνάρια της ζωής, ανεξίτηλα στοιχεία για τον πολιτισμό. Δεν υπάρχουν λόγια να μιλήσουν για την προσπάθειά σου. Θερμά συγχαρητήρια. Προχώρα!!

Φώτης Παπαφωτίου – Δάσκαλος.

- Θερμά συγχαρητήρια για την ανεκτίμητη προσφορά σας και την προσωπική σας δουλειά και μεράκι να διατηρηθεί η Ιστορία και ο πολιτισμός του τόπου μας.

Ιωάννης Πάτσης – Γυμναστής.

- Συγχαρητήρια στον Γιάννο Γεώργιο για την πραγματικά μεγάλη του υπέρ προσπάθεια που κάνει για να βρίσκεται η παράδοση ζωντανή για να τη βλέπουν οι νέες γενιές.

Χρήστος Πιτσούνης
Εκδότης Εφημερίδας «ΝΙΚΟΠΟΛΗ».

- Συγχαρητήρια στο Γιώργο Γιάννο για τη μεγάλη προσπάθεια να κρατήσει την λαϊκή παράδοση ζωντανή για τους νέους.

Σταύρος Χαλαύτρης
Δάσκαλος 2ου Δημ. Σχολείου Πρέβεζας.

- Στον συμμαθητή μου, φίλο επιστήθιο, συνάδελφο στο Ι. Αναλόγιο της γερόντισσας εκκλησίας μας «ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΛΑΜΠΟΒΙΤΙΣΣΑΣ», Γιώργο Γιάννο για την συγκλονιστική συσσωρευμένη μνήμη τη λελοβίτικη παλαιά παρουσία, που με τόσο μεράκι, κουράγιο και ... υπομονής σαν μυρμήγκι, συγκέντρωσε, τα ολόθερμά μου συγχαρητήρια και με την ευχή να συνεχίσει αλλά και να ... βοηθηθεί απ' όλους εμάς και την Πολιτεία.

Θεοφάνεια 1995
Δημήτρης Παπαδημητρίου - Δάσκαλος

- Μόνο θαυμασμό μπορεί να προκαλέσει στον οποιοδήποτε η προσπάθεια του Γιώργου Γιάννου. Προσπάθειες και μεράκι δεκαετιών έφτιαξαν, δημιούργησαν ένα χώρο που θα ζήλευαν πολλά από τα υπάρχοντα Μουσεία και δεν είναι μόνο αυτό. Αλλά η ιστορία όλων αυτών των αντικειμένων του μουσείου, τη ζωντανεύει η παρουσία του Γιώργου Γιάννου που ακούραστα περιγράφει και ζωντανεύει την Ιστορία του τόπου. Ο καθένας μας θα πρέπει να ευχαριστεί αυτόν τον άνθρωπο για ότι έκανε. Η λαϊκή μας παράδοση μένει ζωντανή μέσα απ' τις προσπάθειές του. Αξίζει τον ανάλογο θαυμασμό η προσπάθεια και το έργο του Γιώργου Γιάννου.

Λέλοβα 15/7/2001
Χρήστος Δεμεράκης
Δικηγόρος από Δημητσάνα Αρκαδίας.

- Σήμερα 1-10-2000 επισκεφτήκαμε το λαογραφικό μουσείο Θεσπρωτικού. Συγχαρητήρια στον κ. Γιώργο Γιάννο εμπνευστή του έργου

αυτού. Δώη αυτώ ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός δύναμιν και υγείαν δια την διεκπεραίωση του έργου αυτού.

Για τα Κατηχητικά Σχολεία
Ν. Σινώπης και Ν. Σαμψούντος
Αρχιμανδ. Πανάρετος Θεοφάνους – Καθηγητής.

- Στο λαϊκό μουσείο του Γιώργου Γιάννου που μας πλουτίζει την μνήμη και την παράδοση με χιλιάδες συναισθήματα και αναμνήσεις να μείνει στην ιστορία του χωριού μας συμβολή για τις νέες γενιές.

Με ειλικρινή θαυμασμό
Θεσπρωτικό 19/4/1995
Χαράλαμπος Δράκος.

- Συγχαρητήρια. Έμεινα άφωνος από την καταπληκτική δουλειά που έκανες.

Φιλικά
Γ. Ζήκος.

- Θερμά συγχαρητήρια για την προσπάθεια της διατήρησης της κληρονομιάς μας. Πάντα να προχωρείτε με τον ίδιο ζήλο.

Αίγλη Καινούργιου.

- Εκπληκτική προσπάθεια διατήρησης της λαογραφίας της περιοχής μας. Θερμά συγχαρητήρια στον συγγενή μου και φίλο Γιώργο.

Ευστράτιος Χρ. Ιωάννου

- Η προσπάθειά σου να συλλέξεις όλο αυτό το πολύτιμο λαογραφικό υλικό, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί με λόγια, ό,τι και να πει κανείς. Όσες φορές κι αν ακουστούν «συγχαρητήρια» είναι πολύ φτωχά. Μπράβο! Μπράβο! Μπράβο!

Χριστόφορος Φασιάς - Δάσκαλος
Από την επίσκεψη του 2ου Δημοτικού Σχολείου
(Ακραίου) και του 2ου Νηπιαγωγείου Θεσπρωτικού.
Συνοδοί: Φασιάς Χριστόφορος, Οικονόμου-Παπαθανασίου Μαρία (Δάσκαλοι) και Χαλαύτρη-Παπακώστα Γεωργία (Νηπιαγωγός).

«ΜΙΑ ΒΟΛΤΑ ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ»

.....
Είδαμε δύο μάγγανα
που φτιάχνουν το λινάρι
μια λάμπα με λαμπόγιαλο
κι ένα παλιό λυχνάρι.

Μια κασέλλα σκαλιστή
του 1800
βιβλία εκκλησιαστικά
κι ένα κουτί με γρόσια.

Βιβλία που εγράφησαν
όλα στη Βενετία
και πορτοφόλι πέτσινο
απ' τη Μικρά Ασία.

Είδαμε δύο τέντζερες
απ' το '21
μια μποτσόνα γυάλινη
πενόξυλο και πέννα.

Πιο πέρα αντικρίσαμε
τσικρίκια και λανάρια
που η γιαγιά του έφτιαχνε
ολοκέντητα χειράμια.

Στον τοίχο εκραμότανε
μεγάλη κρεμαστάλα
που οι πρόγονοι έβραζαν
εις την φωτιά το γάλα.

Εις την κασέλα είδαμε
τσαρούχια και συλιάχια
λιωμένα απ' το περπάτημα
απάνω εις τα βράχια.

Τσοκάνια που έβγαζαν
μελωδικό τον ήχο
κι ένας καθρέφτης κεντητός
κρεμότανε στον τοίχο.

Σίδερο που σιδέρωναν
με κάρβουνα αναμμένα
και μια χαντζάρα κεντητή
από το '21.

Όλα ήτανε όμορφα
χάρμα και οπτασία
είδαμε και αντικείμενα
από την Μικρά Ασία.

Παράσημο από το '17
του θείου Αποστόλη
που έπεσε μαχόμενος
εις της Τουρκίας την Πόλη.

Σε μια κρεμάστρα είδαμε
πισιλιά και φουστανέλα
και ένα μαντύα ολοκέντητο
από το '21.

Χρυσή λαβίδα του προσπάππου
της Θείας Κοινωνίας
και μια γκιούρτα κεντητή
της θείας Ουρανίας.

Είδαμε μια τζούμπα ξύλινη
με το τζουμπόξυλο
και βούρτσα για ξυνόγαλα
μαζί με το βουρτσόξυλο.

Φωτογραφίες είδαμε
πριν 70 χρόνια
άνθρωποι που περάσανε
όπως τα χελιδόνια.

Όλα τα αντικείμενα
έχουν μια ιστορία
που έζησαν και χάραξαν
οι πρόγονοι, στη δύσκολη πορεία.

 Όλα αυτά τα έζησε ο πάππος
 κι' ο προσπάππος
 είδα αυτά και κάθησα
 να ηρεμίσω κάπως.

 Είδα όλα αυτά και γύρισα
 40 χρόνια πίσω
 και νοερά στη σκέψη μου
 ήθελα να τα ζήσω.

 Ήθελα ν' άναβα φωτιά
 ν' άβραζα λίγο γάλα
 σε κατσαρόλα κρεμαστή
 πάνω στη κρεμαστάλα
 και ρόκες να ξεφλάγαμε

 Κουλούρα να την ψήναμε
 κάτω από τη γάστρα
 και να μετράμε τ' άστρα.

 Να τρέξω στο νερόμυλο
 ν' αλέσω το σιτάρι
 που φόρτωνα στο άλογο
 και πότε στο μουλάρι.

 Να έτρωγα ζεστό ψωμί
 και προπαντός μπομπότα
 με γαλοτύρι από τ' ασκί
 και καν' αυγό απ' την κότα.

.....
 Θεσπρωτικό 22 Απριλίου 1993
 Σπυρίδων Δ. Λογοθέτης

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο καθένας έχει κάτι να διδαχθεί από μια επίσκεψή του στο λαογραφικό μουσείο της Λάκκας Σούλι.

Ευχή και πόθος τόσο του ιδρυτή του, όσο και όσων το επισκέπτονται είναι το μουσείο αυτό να τύχει μιας μέριμνας και μιας στήριξής του ως αναγνωρισμένου πολιτιστικού φορέα, γιατί από τα ίδια του τα αντικείμενα αποδεικνύει ότι είναι πράγματι ένας μεγάλος πολιτιστικός θάσαος για την περιοχή μας και ένα σημείο από την πνευματική καλλιέργειά μας. Το δικό μας μουσείο της Λάκκας Σούλι δεν έχει την πολυτέλεια που έχουν άλλα μουσεία όπου τα εκτιθεμένα αντικείμενα φυλάσσονται μέσα σε σκαλιστές βιτρίνες και τζαμαρίες. Είναι όμως ένα καθαρό λαογραφικό και ιστορικό μουσείο της περιοχής μας, γιατί συγκεντρώνει την λαογραφία και την ιστορία της με τα εκθέματά του.

Τα εκθέματά του αυτά χρειάζονται κάθε τόσο συντήρηση, χρειάζονται οι βιτρίνες φύλαξης των αντικειμένων του, χρειάζεται μια πιο καλύτερη διαμόρφωση του ευρύτερου μουσειακού χώρου προκειμένου να αποκτήσει την καλύτερη δυνατή λάμψη του.

Μαζί με το βιβλίο αυτό, θέλουμε να προβάλλεται και η ίδια η περιοχή μας, γιατί ο κάθε επισκέπτης του μουσείου, παίρνοντας το βιβλίο αυτό, θα γνωρίζει μέσω αυτού και την ευρύτερη περιοχή της Λάκκας Σούλι του Δήμου Θεσπρωτικού. Αληθινό κόσμημα της περιοχής μας είναι το ίδιο μουσείο. Χώρος αναφοράς και επισκέψεων ήδη έχει γίνει, και αυτό δείχνουν τα τόσα δημοσιεύματα του τύπου, μέρος των οποίων παραθέσαμε στο παρόν βιβλίο.

Με το βιβλίο αυτό δεν έγινε προσπάθεια μόνο της παρουσίασης-περιγραφής των αντικειμένων-εκθεμάτων του Μουσείου αυτού, αλλά πιο πέρα έγινε προσπάθεια να συνδεθούν τα εκθέματα αυτά (που αποτελούν και το περιεχόμενο του Μουσείου) με την Ιστορία, την Λαογραφία και τον Πολιτισμό της περιοχής μας.

Και η ιστορία και η λαογραφία του τόπου μας δεν μας είναι χρήσιμη μόνο για να γνωρίζουμε τις ρίζες μας, αλλά έχει να μας διδάξει τόσα άλλα σημαντικά πράγματα.

**ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ
«ΛΑΚΚΑΣ ΣΟΥΔΙ»
ΓΙΩΡΓΟ - ΓΙΑΝΝΟΥ**

Κείμενα - Φωτογραφίες: Γεώργιος Γιάννος

Επιμέλεια ύλης - Δακτυλογράφηση: Χαράλαμπος Δράκος

Θεσπρωτικό 12 Ιουλίου 2002

